

URZĄD MIASTA I GMINY
GÓRA KALWARIA

UMBRELLA
AGENDA 21

**STRATEGIA
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
MIASTA I GMINY
GÓRA KALWARIA**

Góra Kalwaria, wrzesień 2002

***Dokument przygotowany w ramach pomocy konsultingowej programu Umbrella Project
"Opracowanie strategii zrównoważonego rozwoju w gminie zgodnie z zaleceniami
Agendy 21"***

Umbrella Project jest organizacją działającą od 1990 r., w ramach struktur ONZ, powołaną przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej oraz Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) do udzielania pomocy doradczej. Umbrella świadczy usługi konsultingowe i szkoleniowe w zakresie zarządzania. Zajmuje się, między innymi, tworzeniem strategii zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym (Agenda 21 Organizacji Narodów Zjednoczonych) oraz wdrażaniem i doskonaleniem systemów zarządzania.

UNDP Umbrella Project

Aleja Niepodległości 186

00-926 Warszawa

tel. (0-22) 628-36-24

fax. (0-22) 629-95-66

Zespół konsultantów:

Zenon Sobowiec

- konsultant koordynator Umbrella Project

mgr Jadwiga Minicz - Posłuszna

- przedstawiciel Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Opinia wewnętrzna:

Prof. dr hab. Tadeusz Borys

Szanowni Państwo

Przedstawiamy Państwu Strategię Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria, która jest pierwszym etapem budowy lokalnej Agendy 21, jako programu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju miasta i gminy w perspektywie najbliższych kilkunastu lat.

Prezentowany dokument określa najważniejsze cele i zadania, które trzeba wykonać aby poprawić warunki życia mieszkańców. Jego realizacja doprowadzi do przekształcenia naszego miasta i gminy w prężny ośrodek gospodarczo - turystyczny przyjazny mieszkańcom i środowisku, bezpieczny i gościnny. Zapewnienie wysokiego poziomu życia społeczności lokalnej jest głównym założeniem Strategii.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Góra Kalwaria powstała w wyniku wielomiesięcznej pracy zespołu opracowującego ten dokument. W jego skład weszli przedstawiciele samorządu gminy, organizacji pozarządowych, biznesu, wielu instytucji lokalnych i liderzy, przedstawiciele różnych środowisk miasta i gminy. Praca ta wspierana była przez konsultanta Programu Umbrella. Jesteśmy przekonani, że efekty wdrażania opracowanej Strategii będą widoczne już w najbliższych latach. Jednak realizacja przedstawionej wizji rozwoju gminy wymaga dużego zaangażowania nie tylko samorządu miasta i gminy, ale również wszystkich jego mieszkańców. Wiek XXI stawia przed nami nowe wyzwania, którym powinniśmy sprostać oraz nowe szanse, które powinniśmy wykorzystać. Mamy nadzieję, że dzięki stworzonej wizji Miasta i Gminy Góra Kalwaria, wspólnej dla wszystkich mieszkańców, będzie to dobry czas dla rozwoju i promocji tej ziemi.

Z poważaniem

Przewodniczący Rady Miejskiej
dr Janusz Rytko

Burmistrz Miasta i Gminy
mgr Ryszard Janusz Baj

**Osoby uczestniczące w pracach nad Strategią Zrównoważonego
Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria**

1. Andruszkiewicz Stanisław
2. Baj Mateusz
3. Baj Ryszard
4. Błęszyński Stanisław
5. Borowski Leonard
6. Cierniewska Hanna
7. Czapska Izabela
8. Czasak Janina
9. Czubaszek Maja
10. Dietrich Maria
11. Fiejka Marianna
12. Fijka Stanisław
13. Gałęcki Tadeusz
14. Ginda Władysław
15. Gołębiowski Stefan
16. Gorbaczuk Mirosław
17. Góralczyk Hanna
18. Helman Ryszard
19. Isio Franciszek
20. Iwańczyk Krystyna
21. Jabłońska Barbara
22. Janiszek Krzysztof
23. Jasik Renata
24. Jastrzębska Barbara
25. Jędrzejczyk Stanisław
26. Kamiński Ryszard
27. Kempa Sławomir
28. Kiełczykowski Adam
29. Kłós Ewa
30. Knapczyńska Teresa
31. Kołpak Janusz
32. Kongiel Jerzy
33. Korczak Teresa
34. Kornas Feliks
35. Kosmowski Jan
36. Kubus Wanda
37. Kucharski Józef
38. Kucharski Włodzimierz
39. Kucicka Małgorzata
40. Lasecka Renata
41. Lewandowska Teresa
42. Szymańska Jadwiga
43. Szykiewicz Wojciech
44. Ścisłowski Wojciech
54. Linkowski Jakub
55. Lorentz Wiesława
56. Ługowski Lech
57. Łukowski Jakub
58. Machowski Władysław
59. Madej Dariusz
60. Madej Zbigniew
61. Malec Henryk
62. Małyszko Magdalena
63. Michalski Andrzej
64. Minicz–Posłuszna Jadwiga
65. Miskowska Jolanta
66. Mróz Henryk
67. Ołtarzewski Roman
68. Oneksiak Ryszard
69. Ostrowski Zbigniew
70. Pietrzak Andrzej
71. Piotrowska-Ślęzak Bożena
72. Poniewierski Jan
73. Posiewka Andrzej
74. Posiewka Andrzej
75. Potkański Zdzisław
76. Przybyszewski Adam
77. Rezler Leszek
78. Roliński Jarosław
79. Roniker Dolańska Katarzyna
80. Rusek Marianna
81. Rutowicz Marek
82. Samborska Barbara
83. Samborski Jerzy
84. Sawicka Teresa
85. Siwek Ryszard
86. Smakoszewski Krzysztof
87. Sosińska Danuta
88. Stasiak Joanna
89. Szaręga Genowefa
90. Szewczyk Bogdan
91. Siwek Ryszard
92. Szturemska Alicja
93. Szturemski Tadeusz
94. Szyber Agnieszka
95. Szyber Jerzy
96. Wojcieszak Krzysztof
97. Wojdat Augustyn

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

45. Świątkiewicz Mieczysław	98. Wojnarski Andrzej
46. Walczy Robert	99. Wrochna Bogdan
47. Wasilewska Maria	100. Wróbel Józef
48. Wiśniewski – Prus Wojciech	100. Wróblewski Andrzej
49. Wiżyńska Karolina	101. Zieliński Dariusz
50. Włosiński Jerzy	102. Zwolińska Iwona
51. Ścisłowski Wojciech	103. Zwoliński Marian
52. Wojciechowski Stanisław	

Komisja ds. środowiska

1. Czapska Izabela	
2. Dietrich Maria	
3. Jabońska Barbara	- przewodniczący
4. Jasik Renata	
5. Kamiński Ryszard	
6. Kempa Sławomir	
7. Kornas Feliks	
8. Lorentz Wiesława	
9. Madej Dariusz	
10. Miskowska Jolanta	
11. Piotrowska-Ślęzak Bożena	
12. Poniewierski Jan	
13. Posiewka Andrzej	
14. Potkański Zdzisław	
15. Przybyszewski Adam	- wiceprzewodniczący
16. Rutowicz Marek	
17. Samborska Barbara	
18. Szyber Jerzy	
19. Wiśniewski – Prus Wojciech	
20. Wróblewski Andrzej	

Komisja ds. gospodarczych

1. Andruszkiewicz Stanisław
2. Baj Mateusz
3. Błęszyński Stanisław
4. Borowski Leonard
5. Dietrich Maria
6. Ginda Władysław
7. Gorbaczuk Mirosław
8. Helman Ryszard
9. Jędrzejczyk Stanisław
10. Kłos Ewa
11. Knapczyńska Teresa - wiceprzewodniczący
12. Kongiel Jerzy
13. Lasecka Renata
14. Linkowski Jakub
15. Ługowski Lech
16. Łukowski Jakub - sekretarz
17. Machowski Władysław
18. Madej Zbigniew
19. Malec Henryk
20. Małyszko Magdalena - przewodniczący
21. Oneksiak Ryszard
22. Potkański Zdzisław
23. Samborski Jerzy
24. Szymańska Jadwiga
25. Szynkiewicz Wojciech
26. Ścisłowski Wojciech
27. Świątkiewicz Mieczysław
28. Wasilewska Maria
29. Wróbel Józef
30. Zwoliński Marian

Komisja ds. sfery społecznej

1. Baj Mateusz
2. Cierniewska Hanna
3. Czasak Janina
4. Czubaszek Maja
5. Gołębiowski Stefan
6. Góralczyk Hanna
7. Isio Franciszek
8. Korczak Teresa
9. Kucharski Józef
10. Lewandowska Teresa
11. Rusek Marianna
12. Samborska Barbara - przewodniczący
13. Sawicka Teresa
14. Siwek Ryszard
15. Smakoszewski Krzysztof
16. Sosińska Danuta
17. Stasiak Joanna
18. Szeręga Genowefa
19. Szewczyk Bogdan
20. Szturemska Alicja
21. Szturemski Tadeusz
22. Walczy Robert
23. Włosiński Jerzy
24. Wojnarski Andrzej
25. Wrochna Bogdan - wiceprzewodniczący
26. Zieliński Dariusz

SPIS TREŚCI

1. PROCES TWORZENIA STRATEGII	
I JEGO UCZESTNICY.....	9
1.1. MIEJSCE STRATEGII MIASTA I GMINY GÓRA KALWARIA W LOKALNEJ AGENDZIE 21... 9	
1.2. PRZEBIEG PRAC NAD STRATEGIĄ.....	13
1.3. STRUKTURA STRATEGII.....	18
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	19
2.1 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY I JEJ MISJI.....	19
2.2 ANALIZA UWARUNKOWAŃ I CZYNNIKÓW ROZWOJU GMINY.....	25

3. STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY.....	31
3.1. WIZJA PRZYSZŁOŚCI GMINY GÓRA KALWARIA	31
3.2. CEL NADRZĘDNY I CELE STRATEGICZNE ROZWOJU GMINY.....	36
4. PLAN REALIZACYJNY STRATEGII	
- PROBLEMY ROZWOJU I CELE SZCZEGÓŁOWE.....	38
4.1 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I KULTUROWE.....	39
4.2 GOSPODARKA.....	47
4.3 SFERA SPOŁECZNA.....	55
4.4 ZARZĄDZANIE GMINĄ.....	64
5. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII.....	71
5.1. WPROWADZENIE DO ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ STRATEGII.....	71
5.2. PODMIOTY REALIZACJI STRATEGII.....	72
5.3. INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII.....	75
5.4. MONITORING STRATEGII.....	78
5.5. SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII.....	83
6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIE I PROPOZYCJE DZIAŁAŃ PROMOCYJNYCH W GMINIE.....	85
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	85
6.1. DOCHODY I WYDATKI GMINY.....	85
6.2. OKREŚLANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ REALIZACYJNYCH ZE WSKAZANIEM ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA.....	93
6.3. POMOC PRZEDAKCESYJNA UNII EUROPEJSKIEJ.....	100
6.4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI REALIZOWANYCH W RAMACH STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.....	110
6.5. PROPOZYCJE DZIAŁAŃ PROMOCYJNYCH.....	123

1. PROCES TWORZENIA STRATEGII I JEGO UCZESTNICY

1.1. MIEJSCE STRATEGII MIASTA I GMINY GÓRA KALWARIA W LOKALNEJ AGENDZIE 21

1. Rozwój zrównoważony to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym, w celu zrównoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczności i ich obywateli - zarówno współczesnych jak i przyszłych pokoleń następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych, społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. O rozwoju zrównoważonym mówią również zapisy ustawy o ochronie środowiska.
2. Agenda 21 - to program działań na rzecz zrównoważonego rozwoju w perspektywie XXI wieku uwzględniający globalną, międzynarodową, krajową i lokalną /gminną/ skalę działań, czyli jest to w praktyce program integrujący wprowadzanie w życie łądów: ekologicznego, społecznego, ekonomicznego, przestrzennego i instytucjonalnego w zakresie zarządzania.

Tworzenie strategii ekorozwoju w gminach jest niezbędnym warunkiem wypełnienia międzynarodowych zobowiązań Polski odnośnie wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju. Zasady te zostały przyjęte na konferencji zwanej Szczytem Ziemi, jaka odbyła się pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych w 1992 r. w Rio de Janeiro. Znane są one jako Agenda 21 czyli Globalny Program Działań na rzecz rozwiązywania problemów ochrony środowiska. Program Umbrella pomaga gminie Góra Kalwaria w opracowaniu strategii zrównoważonego rozwoju zrobił to zgodnie z zaleceniami Agendy 21.

3. Metodologia opracowania strategii zrównoważonego rozwoju w gminach zgodnie z zaleceniami Agendy 21 oparta na szeroko uspołecznionym procesie komunikacji, może być traktowana jako ważne narzędzie rozwoju demokracji lokalnej. Polega ona na tym, że w warsztatach uczestniczą przedstawiciele organizacji pozarządowych, liderzy lokalni, decydenci, przedstawiciele biznesu i administracji publicznej, czyli wszyscy zainteresowani rozwojem lokalnym. Tworzy się kolejno: wizję rozwoju

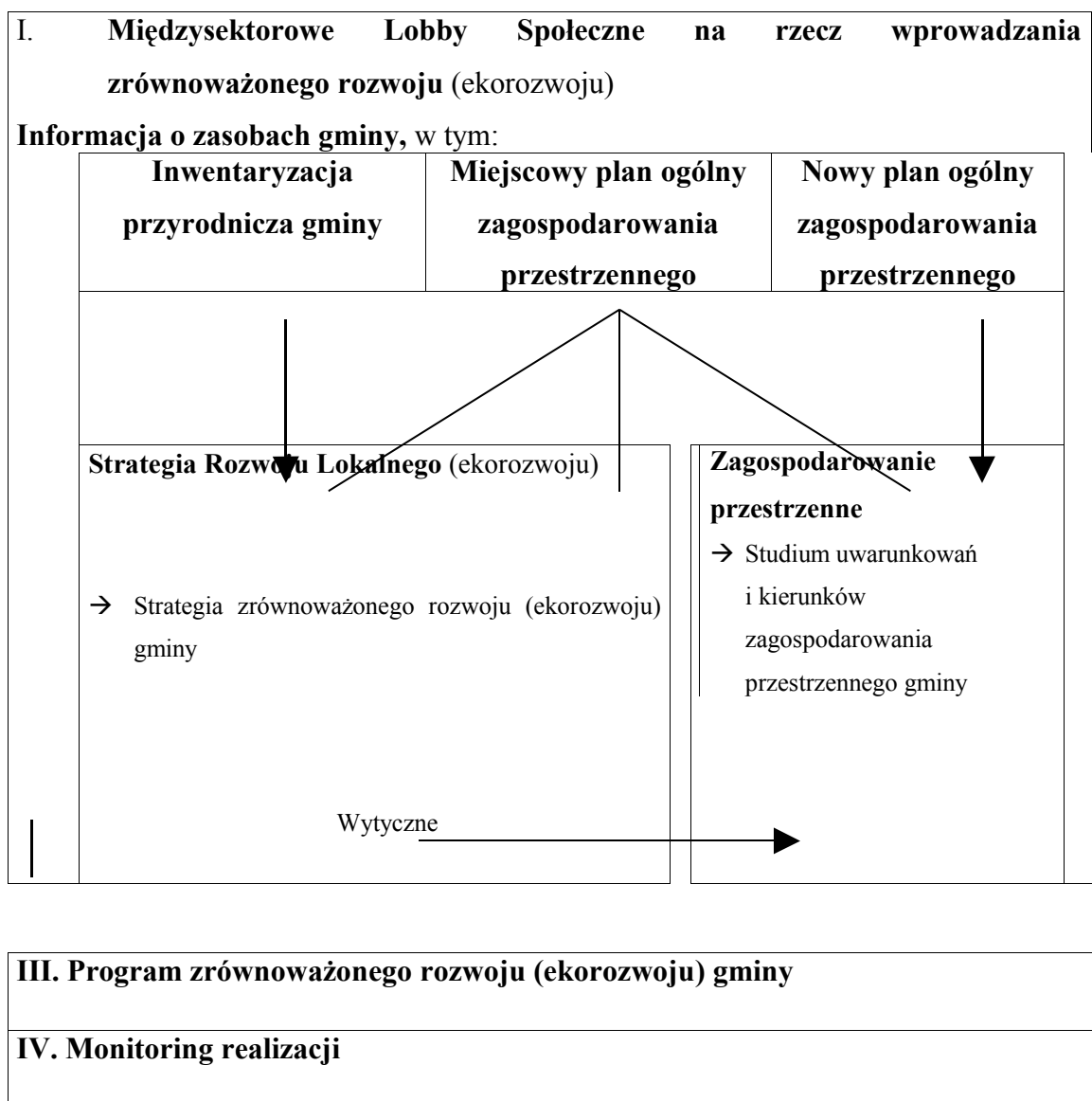
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

gminy, raport o stanie gminy, zasady komunikacji społecznej. Określa się problemy środowiskowe, cele i środki ich realizacji, metody monitorowania przebiegu procesu. Aby strategia była zgodna z Agendą 21 wymaga szerokiego społecznego poparcia. Poparcie takie nie jest możliwe bez zrozumienia na czym polega zrównoważony rozwój. Strategia zrównoważonego rozwoju Góry Kalwarii nawiązuje do strategii Województwa Mazowieckiego oraz nie koliduje z założeniami rozwoju Powiatu Piaseczyńskiego, którego strategia jest w fazie tworzenia i gmin ościennych (nie wszystkie posiadają strategię rozwoju).

4. Zasady budowy strategii zrównoważonego rozwoju. Wszelkie wymogi związane z tworzeniem strategii zrównoważonego rozwoju spełnia Metoda Planowania Partnerskiego. Pozwala ona przy budowie strategii rozwoju, na połączenie wysiłku ekspertów z odbiorcą programu - społeczeństwem, reprezentowanym przez liderów lokalnych, radnych i pracowników Urzędu Miasta. Niezwykle ważny jest fakt, że jest to jedyna metoda, która poprzez ów bezpośredni kontakt, pozwala na skuteczne zaangażowanie się emocjonalne konsultantów w wykonywanie zlecenia oraz ich identyfikację z tym konkretnym miejscem. Możliwość bieżącego weryfikowania pracy przez Odbiorcę, którym w tym przypadku jest Zarząd Miasta, jest podstawowym wymogiem przy spełnianiu, obowiązujących w Unii Europejskiej, norm jakości usługi konsultingowej wg ISO 9001. Pierwszym elementem budowy strategii była szczegółowa charakterystyka istniejącej sytuacji. Przy budowie diagnozy stanu gminy, oprócz analizy dostępnych danych, posłużono się także metodą ankietyzacji lokalnej społeczności oraz prac w zespołach zadaniowych. Diagnoza stanu gminy, jak i cała strategia Góry Kalwarii nie skupia się jedynie na zagadnieniach gospodarczych ale w sposób zintegrowany obejmuje wszystkie istotne dziedziny lokalnej rzeczywistości, wychodząc od środowiska jako uwarunkowania podstawowego, poprzez gospodarkę, zagadnienia społeczne, infrastrukturę techniczną, zagospodarowanie przestrzenne po elementy zarządzania. Efekty tych prac zawarte zostały w dokumencie pt. "Raport o stanie gminy Góra Kalwaria". Strategia zrównoważonego rozwoju miasta i gminy opracowana została w toku uspołecznionego procesu, obejmującego udział przedstawicieli władz i społeczności lokalnej. Proces planowania był procesem aktywnym i realizowanym w formie trzech warsztatów, kilkunastu spotkań roboczych, pracy społecznych zespołów zadaniowych, konsultacji wyników pracy, indywidualnej

pracy członków Zespołu Opracowującego Strategię, indywidualnej pracy konsultantów, różnych form sondaży społecznych (ankietyzacja, wywiady środowiskowe, debaty społeczne). Uspołecznienie procesu strategii polega na wypracowaniu form społecznego współdziałania w zakresie opracowania wizji, celów, działań, zadań oraz określenia źródeł pochodzenia środków na ich realizację. Opracowaną wg wyżej wymienionych zasad strategię społeczność lokalna może uznać za zbiór własnych celów i dążeń, a dzięki udziałowi w pracach nad jej przygotowaniem będzie gotowa do samodzielnego jej wdrożenia, realizacji i monitorowania. Współautorstwo w opracowaniu strategii jest czynnikiem motywującym do działania społeczność lokalną.

W pracy zespołowej wykorzystane zostały nowoczesne techniki warsztatowe min. moderacja wizualna, burza mózgów, analiza przypadku, prezentacje, formy graficzne, techniki audiowizualne.

Źródło: Materiały szkoleniowe Umbrella Project.

1.2. PRZEBIEG PRAC NAD STRATEGIĄ

Strategia zrównoważonego rozwoju pozwala ukierunkować proces zmian na ekorozwój oraz pomaga w:

- uzyskaniu szansy harmonijnego rozwoju gospodarczego z wykorzystaniem istniejących zasobów przyrodniczych,
- ochronie własnych zasobów przyrody i dóbr kultury,
- aktywnym włączeniu się mieszkańców w zarządzanie,
- rozwoju społecznym miasta oraz stymuluje proces utrzymania i powrotu ludzi młodych i wykształconych,
- uzyskaniu poprawy warunków życia dla następnych pokoleń,
- polepszeniu warunków zdrowotnych mieszkańców przy zachowaniu lub poprawie stanu środowiska,
- zachowaniu dobrego samopoczucia i równowagi psychicznej mieszkańców i pracujących w gminie, poprzez obcowanie z naturą i zamieszkiwanie w urozmaiconym, naturalnym krajobrazie,
- uniknięciu niepowodzeń związanych z brakiem aktualnego dokumentu strategii,
- skuteczniejszym wypełnianiem obowiązków przez samorzady,
- nadawaniu priorytetów zadaniom,
- planowaniu realizacji zadań gospodarczych,
- efektywnym budowaniu i gospodarowaniu budżetem,
- ubieganiu się o środki ze źródeł zewnętrznych przeznaczonych na rozwój gminy,
- opracowaniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- opracowaniu programów ochrony środowiska,
- opracowaniu planów przedsięwzięć inwestycyjnych,
- promocji wewnętrznej i zewnętrznej gminy,
- przyciągnięciu potencjalnych inwestorów do gminy,
- ocenie zaawansowania w realizacji zaplanowanych celów, zadań.

Punktem wyjścia do sformułowania metodologii były założenia wg których opracowanie powinno:

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

- być "uspołecznione" tzn. angażować w pracę nie tylko przedstawiciele samorządu ale także podmioty gospodarcze i społeczne funkcjonujące na terenie gminy oraz liderów lokalnych,
- posiadać rozbudowaną sferę realizacyjną w postaci wyszczególnienia konkretnych zadań (ujętych w aspekcie czasowym) oraz instrumentów organizacyjnych,
- posiadać wyraźnie określone miejsce w strukturze istniejących oraz planowanych dokumentów, studiów i programów branżowych.

Zespół konsultantów Umbrella budując projekt strategii działał w trzech płaszczyznach: merytorycznej, metodycznej i organizacyjnej.

W płaszczyźnie merytorycznej zrealizowano następujące zadania:

- przeprowadzono identyfikację problemów środowiskowych gminy
- zdefiniowano czynniki rozwoju gminy: silne i słabe strony gminy oraz szanse i zagrożenia oddziaływujące w jej otoczeniu (analiza SWOT)
- określono wizję rozwoju gminy oraz cel nadrzędny (misję)
- określono cele strategiczne i szczegółowe strategii zrównoważonego rozwoju
- wskazano sposoby realizacji celów określając założenia dla poszczególnych zadań.

Działania metodyczne polegały na:

- ustaleniu metod badań i analiz niezbędnych do stworzenia raportu o stanie gminy
- ustaleniu harmonogramu działań oraz zakresów tematycznych opracowań,
- stosowaniu metody burzy mózgów i innych metod aktywnej pracy grupy w celu pozyskania maksymalnej ilości informacji,
- wykorzystaniu najnowszych metod aktywizowania społeczeństwa oraz zastosowaniu nowoczesnych technik komunikacji międzyludzkiej,
- wypracowaniu metody opracowania strategii skutecznej dla specyfiki lokalnej

Działania organizacyjne:

- wyłoniono grupę liderów lokalnych
- zdefiniowano główne obszary problemowe i powołano zespoły zadaniowe celem dokładnych analiz tych obszarów,
- przeprowadzono serię warsztatów i spotkań zespołów,
- przeprowadzono kampanię promocyjną strategii z wykorzystaniem dostępnych narzędzi.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Warsztaty oraz konsultacje umożliwiły analizę różnorodnych informacji oraz wypracowanie optymalnych rozwiązań dla gminy. Strategia budowana wg w/w metod zapewniła aktywny udział władz gminy, radnych, pracowników Urzędu Miasta, przedstawicieli lokalnych instytucji, podmiotów gospodarczych i liderów Góry Kalwarii. Wiedza i doświadczenie konsultantów połączone zostało ze znajomością specyfiki terenu przez uczestników zespołu planującego.

Proces tworzenia strategii został poprzedzony Uchwałą Rady Miejskiej w Górze Kalwarii nr 348/XXXVII/2001 z dnia 5 września 2001 roku w sprawie przystąpienia do opracowania strategii rozwoju gminy Góra Kalwaria.

Pierwsze warsztaty w ramach prac nad Strategią Zrównoważonego Rozwoju odbyły się w dniu 10 października 2001r, w Ośrodku Kultury w Górze Kalwarii. Celem warsztatu była inauguracja prac nad strategią zrównoważonego rozwoju gminy oraz jej podstawowego elementu, a mianowicie wizji rozwoju. W spotkaniu uczestniczyli mieszkańcy miasta i gminy Góra Kalwaria, przedstawiciele organizacji pozarządowych, biznesu, radni, pracownicy Urzędu Miasta, Powiatu Piaseczyńskiego i sąsiednich gmin oraz zaproszeni goście. Oficjalnego otwarcia prac nad strategią dokonał Burmistrz Miasta Ryszard Janusz Baj, zachęcając uczestników do aktywnej pracy na rzecz rozwoju Góry Kalwarii. Następnie konsultant Umbrella Project zapoznał lokalną społeczność z działalnością Programu oraz ideą strategii zrównoważonego rozwoju zgodnie z zaleceniami Agendy 21 i przedstawił harmonogram prac nad strategią zrównoważonego rozwoju Góry Kalwarii. W części warsztatowej, w której obowiązywał podział na branżowe zespoły zadaniowe (komisje) - zespół do spraw gospodarki, środowiska przyrodniczo-kulturowego i sfery społecznej, pracowano nad listą problemów niepokojących mieszkańców miasta i gminy oraz nad wizją rozwoju Góry Kalwarii. Uczestnicy warsztatu wypełnili ankiety, gdzie określili kierunki rozwoju Góry Kalwarii oraz najistotniejsze problemy ograniczające jej rozwój. Większość osób obecnych na spotkaniu zadeklarowała swój udział w pracach branżowych zespołów zadaniowych. Drugie warsztaty odbyły się również w Ośrodku Kultury 7 listopada 2001r. Głównym celem spotkania była analiza czynników wewnętrznych i zewnętrznych decydujących o rozwoju miasta i gminy (Analiza SWOT). Dodatkowo dokonano zredagowania ostatecznej wizji gminy, określono ostateczne listy problemów w poszczególnych zespołach branżowych oraz w sposób demokratyczny wybrano lidera każdej z grup. Uczestnicy

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

dyskutowali także nad dotychczasowym przepływem informacji pomiędzy Urzędem Miasta a mieszkańcami, w kwestii prowadzonych prac nad strategią. Konsultant Umbrelli zaprezentował pierwsze wyniki ankiety przeprowadzonej wśród uczestników warsztatów na temat kierunków i problemów rozwoju Góry Kalwarii.. W trakcie spotkania został ogłoszony konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży pod tytułem „Miasto i Gmina Góra Kalwaria w XXI wieku”, którego celem było pobudzenie pozytywnego oraz kreatywnego myślenia o Górze Kalwarii, jako miejscu życia, pracy, wypoczynku i zabawy. Młodzież podjęła wyzwanie stworzenia wizji swojej małej ojczyzny, która jest integralną częścią kraju, wspólnej Europy, Świata. To ona przecież za kilkanaście lat będzie tworzyć rzeczywistość Góry Kalwarii..

W dniu 5 grudnia 2001 r. odbyły się w Ośrodku Kultury trzecie z kolei warsztaty w ramach prac nad Strategią Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góry Kalwarii.. Warsztaty poświęcone były wypracowaniu celów strategicznych odpowiadających kierunkom rozwoju i celów szczegółowych niwelujących problemy rozwoju gminy. Uczestnicy spotkania dyskutowali także na temat zarządzania strategią oraz form i sposobów jej monitoringu. W trakcie prac grupowych podjęto próbę konsolidacji wizji i zapisania jej w formie kilkudzaniowej misji Góry Kalwarii., czyli najogólniejszego celu gminy.

Na zakończenie poinformowano uczestników spotkania o rozpoczętej ankietyzacji społeczności lokalnej - „Miasto i gmina Góra Kalwaria w opinii jej mieszkańców”. Celem ankietyzacji było zasięgnięcie, jak najszerszej, opinii mieszkańców co do wizji, kierunków i priorytetów rozwoju, szczegółowych pomysłów, preferencji i spostrzeżeń dotyczących obecnego stanu miasta i gminy, niezwykle cennej w uspołecznionym procesie tworzenia Strategii Zrównoważonego Rozwoju Góry Kalwarii.

Kolejne posiedzenie komisji branżowych odbyło się w budynku Urzędu Miasta w dniu 11 stycznia 2002r. Głównym zadaniem spotkania było wypracowanie elementów planu operacyjnego w zakresie działań zmierzających do realizacji celów szczegółowych, określenie harmonogramu realizacji celów oraz podmiotów instytucjonalnych, odpowiedzialnych za wykonanie poszczególnych elementów planu operacyjnego. Ważnym elementem tego spotkania było określenie wskaźników osiągnięcia poszczególnych celów szczegółowych, jako systemu monitoringu realizacji strategii. Konsultant Umbrelli przedstawił stan prac nad dokumentem pt. „Raport o stanie gminy” zawierającym diagnozę miasta i gminy we wszystkich dziedzinach jej funkcjonowania.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Dokument ten jest zbiorem informacji, analizą poszczególnych materiałów, dokumentów, badań obrazujących stan miasta i gminy w momencie opracowywania strategii. Dokument w kolejnych latach będzie uaktualniany.

Szczególnie miłym momentem procesu opracowywania strategii było rozstrzygnięcie konkursu dla młodzieży pt. „Miasto i Gmina Góra Kalwaria w XXI wieku”. Laureaci konkursu otrzymali nagrody oraz pamiątkowe medale. Pomędzy poszczególnymi sesjami warsztatowymi a także po ostatniej sesji, odbyły się spotkania robocze, konsultacje z ekspertami, a opinia publiczna była systematycznie informowana o przebiegu prac.

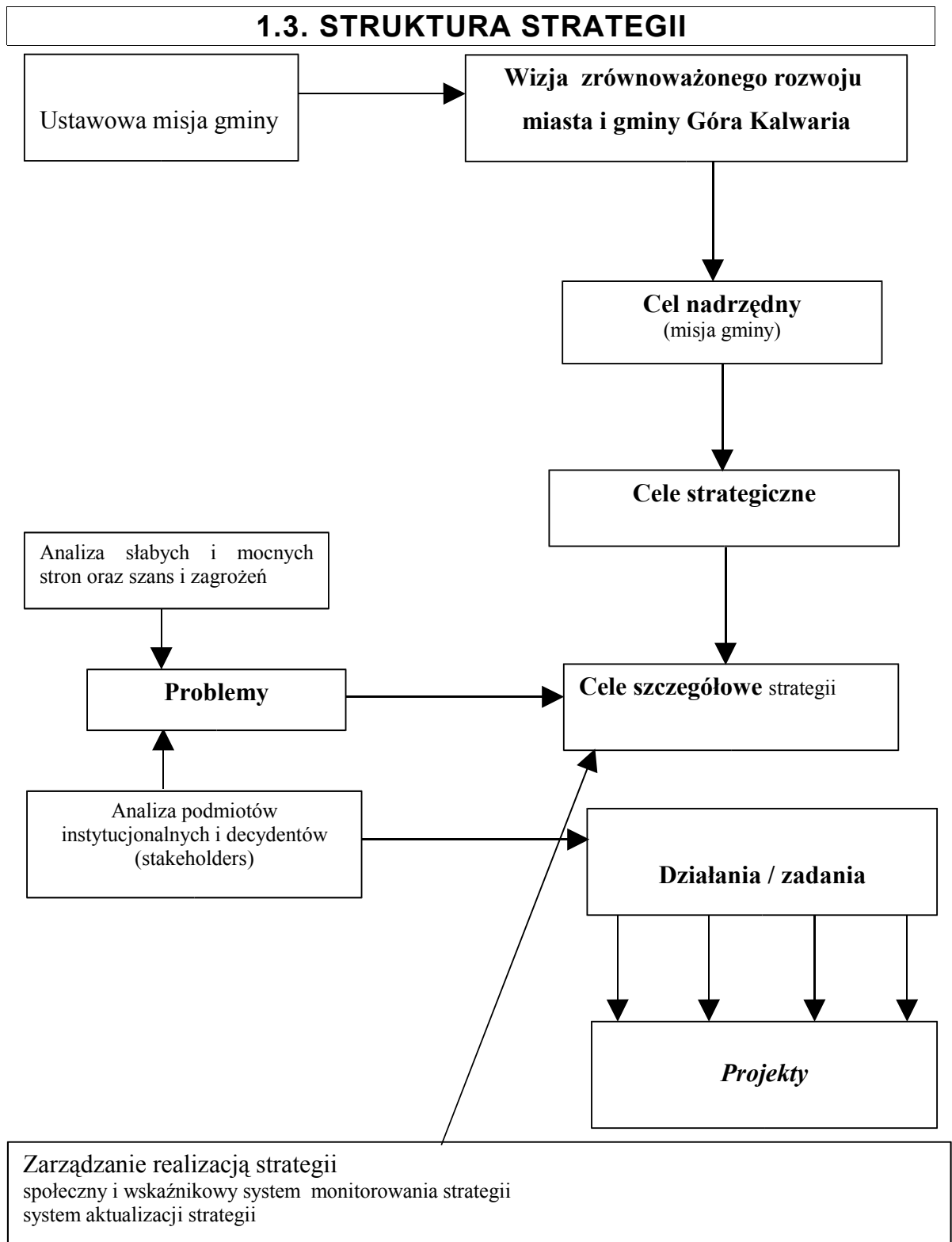
Dodatkowo kontakt ze społeczeństwem miasta i gminy Góra Kalwaria. odbywał się poprzez:

- ⇒ artykuły prasowe
- ⇒ plakaty i ogłoszenia
- ⇒ indywidualne zaproszenia pisemne
- ⇒ spotkania informacyjne
- ⇒ archiwizację i dokumentację warsztatów i spotkań
- ⇒ bezpośrednie rozmowy z konsultantem Umbrelli i pracownikami Urzędu Miasta.

Wszystkie etapy prac nad strategią były koordynowane i prowadzone przez konsultanta Projektu Umbrella.

Plan strategiczny wypracowany przez Zespół Opracowujący Strategię traktowany jest jako początek "partnerskiego" planowania strategicznego. Proces ten powinien prowadzić do uzupełniania brakujących informacji, konkretyzowania planu szczególnie w zakresie budżetów działań i źródeł finansowania poszczególnych zadań, przedsięwzięć. Powinien także zmierzać do dalszego wypracowania szczegółowych zadań, projektów i różnych wariantów postępowania w zależności od stopnia realizacji strategii.

Końcowa faza pracy nad strategią polegała na uzupełnianiu przez konsultanta Umbrelli sfery jej realizacji na wszystkich etapach oraz wypracowaniu ostatecznej wersji dokumentu zgodnie z obowiązującymi międzynarodowymi standardami.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY I JEJ MISJI

Gmina Góra Kalwaria leży na pograniczu Równiny Warszawskiej i doliny środkowej Wisły, w centralnej części województwa mazowieckiego. Od granic Warszawy dzieli ją ok. 20 km (35 km od centrum). Odległość z miasta Góra Kalwaria do stolicy powiatu w Piasecznie wynosi ok. 15 km. Sąsiaduje z gminami:

- od północy - Konstancinem-Jeziorną i Piasecznem
- od wschodu - Karczewem (przez Wisłę)
- od południa - Chynowem i Warką
- od zachodu - Prażmowem.

Największym atutem gminy jest jej położenie. Niedaleko Warszawy, na skrzyżowaniu szlaków (drogowych i kolejowych) wschód – zachód i północ – południe. Rolniczy charakter południowej części (malowniczy kompleks sadów i lasów) kontrastuje z przemysłową północą. Pośrodku leży Góra Kalwaria – główny ośrodek mieszkaniowy, przemysłowy i administracyjny gminy.

Strefa północna (rejon wsi Baniocha) to tereny przeznaczone głównie pod działalność usługową, np. hale magazynowe i hurtownie oraz przemysł nieuciążliwy dla środowiska. Nie wyklucza się jednak budownictwa mieszkaniowego – szczególnie na zachodzie strefy. Istnienie w tym rejonie największego w Polsce wysypiska śmieci zmusza wciąż do stawiania nowych pytań o przyszłość tego rejonu.

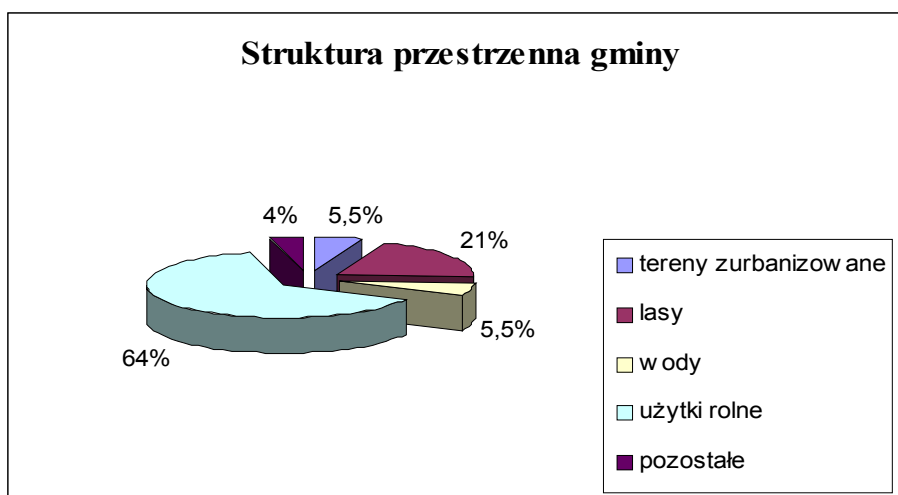
Południowa część gminy przewidziana jest pod inwestycje sportowo – rekreacyjne oraz budownictwo mieszkaniowe. Istnieją tu również sprzyjające warunki dla przemysłu przetwórczego. Zagłębie owocowo – sadownicze (największe w Europie) zapewnia stabilne dostawy surowca.

Gmina posiada wiele walorów krajoznawczych i przyrodniczych, z których najważniejsze to malownicze położenie na skarpie wiślanej z widokiem na pradolinę Wisły, historyczne zespoły urbanistyczno – budowlane w mieście Góra Kalwaria i Czersku

oraz dworsko – parkowe w gminie, tereny chronione – Chojnowski Park Krajobrazowy na obrzeżach, Rezerwat Łachy Brzeskie, stanowiska i strefy archeologiczne, lasy i gleby II – IV klas, pomniki przyrody, przyrodnicze ciągi ekologiczne dolin rzek - Wisły, Małej, Czarnej, Zielonej i Cedronu.

Gmina zajmuje obszar 14 511 ha (145 km²), z czego 1 372 ha (prawie 10%) przypada na miasto Góra Kalwaria, zaś 13 139 ha stanowią tereny wiejskie.

I. Struktura przestrzenna gminy:

II. Ludność (stan na 31.12.2001 r.)

ogółem: 23 771, w tym:

- miasto zamieszkuje 11 375 osób

- gminę 12 396 osób

w wieku przedprodukcyjnym:

- miasto – 2 565

- gmina – 3 235

w wieku produkcyjnym:

- miasto – 6 839

- gmina – 7 213

w wieku poprodukcyjnym:

- miasto – 1 971

- gmina – 1 608

Stopa bezrobocia : 7,6%

III. Infrastruktura techniczna:

Drogi:

krajowe: nr 723 – Warszawa – Tarnobrzeg, odcinek dł. 20 km

nr 717 – Grójec – Mińsk Mazowiecki, odcinek dł. 12 km

wojewódzkie: nr 725 (dawna droga krajowa) Góra Kalwaria – Konstancin dł. 8 km

gminne: wiejskie – 92 km, w tym 56 km utwardzonych,

w granicach miasta 35 km, w tym utwardzonych 26 km,

drogi wewnętrzne (dojazdowe do działek, pól i gospodarstw) mają łącznie długość ok. 170

Największą sieć dróg tworzą drogi powiatowe.

Sieć wodociągowa:

zabezpiecza potrzeby gminy w 97%

wsie – 173,2 km

– przyłącza – 2 906 szt.

– 8 stacji wodociągowych

miasto - 2 stacje wodociągowe

– sieć 26,3 km

Sieć kanalizacyjna:

- wieś

w 2000 i 2001 roku wybudowano i przekazano do eksploatacji ZGK 19,3 km sieci kanalizacyjnej oraz 11 szt. przepompowni ścieków w miejscowościach Łubna, Szymanów, Baniocha, Mikówiec oraz częściowo Solec. Wybudowano również 496 szt. przykanalików w/w wsiach. Zakład Gospodarki Komunalnej dokonuje sukcesywnie podłączenia do sieci.

W trakcie realizacji jest: sieć kanalizacyjna „Baniocha II” w ul. Puławskiej, Lipowej, Wilczynku, Podlesnej, Wiejskiej o łącznej długości 8,8 km; 11 szt. przepompowni ścieków oraz 137 sztuk przykanalików.

- miasto:

- mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków „Moczydłów” z punktem zlewnym,

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

- sieć kanalizacyjna (nowa) 10,4 km i stara ogólnospławna 4,7 km; razem 15,1 km
- 6 sztuk przepompowni ścieków
- 110 sztuk przyłączy kanalizacyjnych;

W trakcie realizacji są:

kolektory w ulicy Sadowej, Ogrodowej, Mariańskiej, Papczyńskiego, Porzeczkowej o łącznej długości 1 345 mb oraz 35 sztuk przykanalików i 1 szt. przepompowni ścieków.

W październiku 2002 r. przekazana do eksploatacji zostanie również kanalizacja budowana na osiedlu „Parcela” o łącznej długości 3,5 km i 130 sztuk przyłączy kanalizacyjnych.

Sieć ciepła:

- miasto – 2 440 mb
- gmina (wsie) – brak
- przyłącza – 18

Sieć gazowa:

Istnieje ok. 100 km sieci gazowej:

- miasto (ok. 90%) – prawie we wszystkich ulicach
- teren gminy (ok. 35%), zgazyfikowane wsie to: Baniocha, Solec, Łubna, Szymanów, Tomice, Moczydłów, Brzeście, Wólka, Czersk a także częściowo Kąty i Brzumin.

Telefonia kablową objęte jest ponad 90% terenu gminy, a komórkową 100%.

IV. Sfera społeczna:

Szkolnictwo:

- 6 przedszkoli – ok. 550 dzieci
- 10 szkół podstawowych – 2340 uczniów
- 3 gimnazja i 2 oddziały zamiejscowe – 1016 uczniów
- 1 liceum ogólnokształcące – 165 uczniów
- 2 zespoły szkół zawodowych – 1 301 uczniów

(o profilach: gastronomicznym, ogrodniczym i ekonomiczno-budowlanym)

Ochrona zdrowia:

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w:

- Górze Kalwarii,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Baniosze
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Sobikowie

Pomoc społeczna:

- Dom Pomocy Społecznej, Góra Kalwaria ul. Szpitalna 1 (jeden z największych w Europie i największy w Polsce, liczba pensjonariuszy 745)
- Ośrodek Pomocy Społecznej, Góra Kalwaria
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Rodzinie w Górze Kalwarii
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Konstancinie, punkt zamiejscowy w Górze Kalwarii.

Bezpieczeństwo:

- Komisariat Policji Góra Kalwaria
- Straż Miejska Góra Kalwaria
- Ochotnicza Straż Pożarna:
 - Góra Kalwaria
 - Baniocha
 - Pęcław
 - Czaplinek
 - Czaplin
 - Wojciechowice
 - Cendrowice

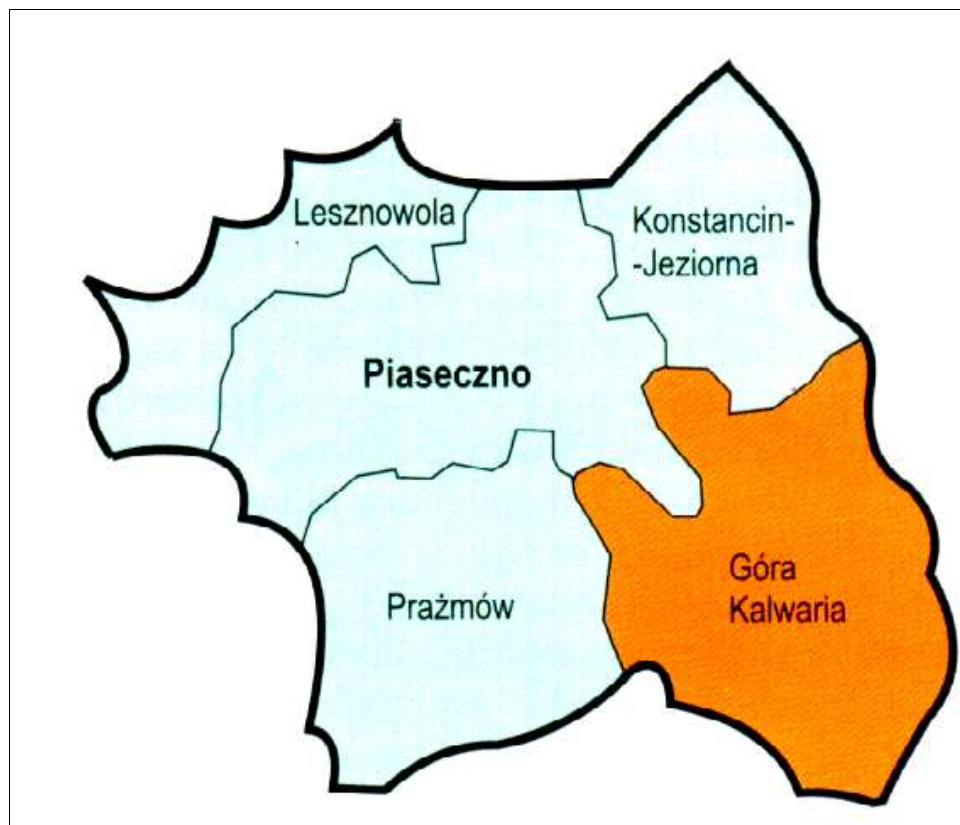
Kultura i rekreacja:

- Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii
 - Kino „Uciecha” w Górze Kalwarii
 - Zamek Książąt Mazowieckich w Czersku,
 - Prywatne Muzeum Etnograficzne, Góra Kalwaria
 - Biblioteka Publiczna w Górze Kalwarii, filie w Czersku i Sobikowie
-

- Pracownia Plastyczna „Communio graphis” Góra Kalwaria
- Ośrodek Sportu i Rekreacji:
 - Zespół Basenowy w Górze Kalwarii
 - Stadion Miejski w Górze Kalwarii

V. Działalność gospodarcza:

Ilość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze prowadzonym przez Burmistrza miasta i gminy (stan na 31.12.2001r.) – 1 786 (osoby fizyczne i spółki cywilne).

Charakterystyka misji gminy (wg ustawy o samorządzie gminnym): gmina jest wspólnotą samorządową utworzoną przez mieszkańców z jednostkami pomocniczymi jakimi są sołectwa. Do zakresu działania gminy należą wszystkie działania publiczne o

znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami, na rzecz innych podmiotów oraz zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty mieszkańców.

2.2 ANALIZA UWARUNKOWAŃ I CZYNNIKÓW ROZWOJU GMINY

Przeprowadzona analiza dotychczasowych przemian społeczno-gospodarczych Góry Kalwarii oraz uwarunkowań jej dalszego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, ekologicznej, przestrzennej i finansowo-organizacyjnej umożliwia zidentyfikowanie:

- mocnych i słabych stron gminy Góra Kalwaria, wynikających z obecnej sytuacji w sferze społeczno-gospodarczej i funkcjonalno-przestrzennej
- kluczowych szans i zagrożeń rozwojowych gminy, tkwiących w jej otoczeniu, czyli zdarzeń, zjawisk, tendencji i procesów mogących mieć pozytywny lub negatywny wpływ na dalszy rozwój Góry Kalwarii.

Mocne strony to specjalne walory gminy odróżniające je od innych gmin, dotyczące szeroko rozumianych jej zasobów , a także umiejętności władz gminy w zakresie zarządzania gminą, tworzenia lokalnego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości, pozyskiwania środków na przedsięwzięcia publiczne.

Słabe strony to ograniczenia szeroko rozumianych zasobów i niedostateczne umiejętności w stosowaniu aktywnych i kreatywnych metod zarządzania gminą.

Szanse to „kombinacje” różnych czynników, okoliczności, zjawisk i procesów występujących w otoczeniu gminy, mających pozytywny wpływ na jej funkcjonowanie i dalszy rozwój.

Zagrożenia to uzasadnione zjawiska, okoliczności, zdarzenia lub procesy występujące w otoczeniu gminy mające negatywny wpływ na jej funkcjonowanie i dalszy rozwój.

I. CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE ROZWOJOWI GMINY

Mocne strony

1. Położenie geograficzne:
 - niewielka odległość od Warszawy, Konstancina
 - trasa wschód-zachód, drogowa i kolejowa
2. Walory turystyczno-krajoznawcze:
 - Wisła i skarpa wiślana
 - Czersk
 - obiekty sakralne różnych wyznań
 - baza sportowo-rekreacyjna
 - historyczny szlak turystyczny: Wilanów-Konstancin-Góra Kalwaria-Czersk-Warka
3. Wysypisko Łubna II
4. Czyste środowisko
5. Rozwinięte sadownictwo
6. Klarowny podział gminy na część przemysłową i rolniczą
7. Dostępność wolnych terenów do zagospodarowania
8. Dostępność infrastruktury technicznej
9. Oświata.

Szanse

1. Stworzenie zaplecza wypoczynkowego dla Warszawy
 - hala sportowa na wysokim poziomie
 - kompleks sportowo-rekreacyjny
 - tor motokrosowy
2. Możliwość budowy obwodnicy miasta: Konstancin - Grójec - Warka
3. Planowane autostrady
4. Połączenie kolejowe z Warszawą i Otwockiem, udoskonalenie sieci dróg
 - a) połączenie drogowe z metrem
 - b) przebudowa drogi 723 Piaseczno - Góra Kalwaria
5. Zapotrzebowanie na ekologiczne rolnictwo i sadownictwo z wykorzystaniem bazy przetwórczej
6. Możliwość wykorzystania potencjału przedsiębiorczości i wykształcenia mieszkańców
7. Dogodny klimat dla inwestowania, rozwoju przemysłu nieuciążliwego dla środowiska (tworzenia nowych miejsc pracy)
8. Możliwość promocji gminy w mediach (internet, TV, itd)
9. Zewnętrzne środki finansowe na budowę sieci infrastruktury technicznej (kanalizacja, wodociągi, gaz itd)
10. Rozwój agroturystyki jako zaplecza dla Warszawy - zagospodarowanie terenów nadwiślańskich - możliwość rozwoju weekendowej bazy turystycznej
11. Budowa nowoczesnego zakładu utylizacji Łubna II - konieczna akceptacja społeczna
12. Konieczność opracowania szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego

II. CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ GMINY

Słabe strony

1. Słaba sieć dróg
2. Niedogodna komunikacja drogowa i kolejowa
3. Problemy komunikacyjne (zły stan dróg, brak obwodnicy)
4. Niedostatecznie rozbudowana infrastruktura techniczna (głównie sieć kanalizacji i oczyszczalni w sołectwach)
5. Słaba infrastruktura ekologiczna
 - oczyszczalnie ścieków
 - kanalizacja
6. Zły styl zarządzania (zbyt wolno podejmowane decyzje, co odstrasza interesantów i potencjalnych inwestorów, konieczność delegowania uprawnień w dół, blisko obszaru gdzie powstają problemy)
7. Przepływ informacji między władzą a społeczeństwem
8. Niezbyt liczna kadra fachowa
9. Niski poziom integracji społeczeństwa w Górze Kalwarii
10. Słabe zaangażowanie społeczne mieszkańców
11. Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań
12. Brak opracowania strategii rozwoju gminy
13. Zaszłości dotyczące wysypiska odpadów
14. Niezadowolający zewnętrzny wygląd miasta
15. Nie wystarczająca ilość szczegółowych planów zagospodarowania (aktualnych)
16. Brak bazy hotelowo-turystycznej
17. Braki w oświacie
18. Brak zaplecza kulturalnego w gminie Góra Kalwaria
19. Upadający przemysł i rolnictwo

Zagrożenia

1. Tendencja do zniszczenia produkcji rolnej i bazy przemysłowej
2. Pogłębiający się kryzys w rolnictwie
3. Brak rynków zbytu dla płodów rolnych
4. Zamykanie zakładów przetwórstwa rolnego
5. Brak źródła finansowania dla gminy
6. Agresywna konkurencja obcego kapitału
7. Brak nowych inwestycji z udziałem kapitału zagranicznego
8. Wysokie bezrobocie w kraju
9. Zagrożenie bezpieczeństwa - bliskość Warszawy
10. Patologie społeczne (alkoholizm, narkomania)
11. Katastrofalny stan infrastruktury drogowej
12. Blokada komunikacyjna miasta
13. Zbyt małe subwencje oświatowe z budżetu centralnego
14. Głupota i niekompetencja decydentów (Parlament RP)
15. Zastosowanie klucza politycznego w wyborach do Rady Gminy

III. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

Podstawy prawne tworzenia i realizacji planu i programów rozwoju gminy.

Działania władz lokalnych w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Góra Kalwaria można podzielić na:

- działania bezpośrednie, prowadzone w sektorze publicznym w ramach zadań własnych gminy i zadań zleconych przez administrację rządową;
- działania pośrednie, polegające na tworzeniu warunków do rozwoju gospodarczego, głównie polegają na planowaniu, stymulowaniu i promocji gospodarki.

Warunkiem kształtowania przez samorząd gminy procesów rozwojowych jest wypracowanie - z udziałem społeczności lokalnej - programu działań realizujących wyznaczone wcześniej w strategii cele i kierunki działania. Program rozwoju ułatwia zarówno publicznym, jak i prywatnym podmiotom gospodarczym podejmowanie decyzji w dostosowaniu do celów, zadań i reguł rozwojowych ustalonych dla Góry Kalwarii.

3. STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY

3.1. WIZJA PRZYSZŁOŚCI GMINY GÓRA KALWARIA

Wizja jest obrazem tego, co chcielibyśmy aby zostało stworzone lub aby się zdarzyło i czego realizacja wymaga zwykle upływu dłuższego okresu czasu, wizja ekorozwoju gminy to pożądaný obraz przyszłości gminy funkcjonującej według reguł gwarantujących jej zrównoważony rozwój.

WIZJA

Grupa I

I. Tereny przemysłowe - część północna gminy

1. Ekologiczne przedsiębiorstwo zagospodarowania odpadów Łubna II
2. Zagospodarowanie terenów Łubna I na cele rekreacyjno-sportowe
3. Bezwzględne utrzymanie dotychczasowych, istniejących zakładów przemysłowych
4. Stworzenie optymalnych warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego - miasto i gmina

II. Część rolniczo-turystyczna - część południowa gminy

1. Gmina zostaje gminą turystyczno-rekreacyjną
2. Wykorzystać jako ścieżkę dydaktyczno-historyczną naturalny ciąg: Wilno, Warszawa, Wilanów, Konstancin, Góra Kalwaria
3. W najlepszych częściach terenów na skarpie proponujemy luksusową zabudowę: hotel, pole golfowe itd,
4. Centrum kongresowe
5. Centrum administracyjne i mieszkaniowe - Góra Kalwaria

Grupa II

1. Gmina zostaje gminą turystyczno-rekreacyjno-wypoczynkową z dużym udziałem rolnictwa ekologicznego
 2. Pozostaje przemysł przetwórczy i rolny
 3. Wykorzystać jako ścieżkę dydaktyczno-historyczną naturalny ciąg turystyczny: Wilno- Warszawa (Trakt królewski) - Wilanów - Konstancin - Góra Kalwaria - Czersk - Warka – Kraków.
Jako ciąg turystyczny rozumiemy rozbudowę sieci dróg dla pieszych oraz ścieżek rowerowych. Proponujemy wykorzystać Świątynię Opatrzności Bożej i stworzyć na terenie gminy Konstancin Jeziorna i Góra Kalwaria zaplecze dla pielgrzymów.
 4. W najlepszych częściach terenów na skarpie proponujemy zabudowę luksusową tzn. hotele, pensjonaty, pola golfowe, konie, baseny itd.
 5. Przed rozpoczęciem inwestycji turystycznych należy rozwiązać problem gospodarki ściekami
 6. Proponujemy wykorzystać dawny szlak kolei wąskotorowej na trasie: Wilanów - Piaseczno - Grójec - Nowe Miasto i Wilanów - Konstancin - Góra Kalwaria - Czersk - Warka - Grójec (pętla)
 7. Czersk jako jeden z najważniejszych punktów szlaku turystycznego
 - a) zamek pozostaje w stanie naturalnym
 - b) zamek musi być użytkowany cały rok
 - c) całe podzamcze i okolica służą rekreacji
 - d) oczyścić jezioro i wodę w jego dopływach
 - e) zorganizować szkołę życia, „Centrum historii Polski i szkolnictwa” na bazie istniejącej szkoły podstawowej
 - f) zabudowę rynku podporządkować historycznym wartościom Czerska - zezwolić na działalność rzemiosła produkcyjnego dla turystów
 8. Przywrócić Górze Kalwarii charakter Nowego Jeruzalem nadany jej przez biskupa Wierzbowskiego.
 9. Części zabudowy pożydowskiej nadać jej pierwotny charakter dla podkreślenia udziału społeczności żydowskiej w historii Góry Kalwarii i znaczenia Góry Kalwarii i jej
-

cadyków dla Żydów, lub zabudowę żydowską wyburzyć i w jej miejsce wybudować bloki dla mieszkańców.

10. Stworzenie w Czersku parku - labiryntu u podnóża Księżej Góry.

Grupa III

1. Gmina pozostaje gminą turystyki weekendowej i rolnictwa
2. W gminie pozostaje przemysł przetwórczy i drobny
3. Gmina pozostaje zagłębieniem sadowniczo-ogrodniczym
4. Góra Kalwaria i cała gmina posiada wodociągi zgodne z wymogami Unii Europejskiej
5. W budynku po jednostce wojskowej w Górze Kalwarii znajduje się nowoczesny szpital
6. Ulica Kalwaryjska - to elegancki pasaż
7. Na terenach przyległych do skarpy znajdują się pola golfowe, nieliczne pensjonaty **(jest to raczej niemożliwe z uwagi na zalewanie łąk)**
8. Ścieżki rowerowe usytuowane są wzdłuż skarpy
9. Czersk to mały Kazimierz Dolny z przywróconą tradycją i historycznym charakterem
10. Mieszkańcy sołectw świadomi i aktywni, tworzą swoją małą Ojczyznę dyskutując w klubach mieszkańców
11. Rozwój rzemiosł artystycznych, małego handlu, rodzinnych restauracji i kawiarni.

GRUPA IV

1. Bezpieczna
2. Zasobna
3. Miejsca pracy
4. Baza rekreacyjno-sportowa
5. Obwodnica
6. Kanalizacja
7. Agroturystyka
8. Wykorzystanie turystyczne i gospodarcze wód powierzchniowych
9. Rozwój bankowości
10. Trasy rowerowe
11. Centrum logistyczne
12. Tory wyścigowe (zaplecze kulturalno-sportowe)
13. Zachowanie architektury historycznej
14. Skarpa zagospodarowana w celach rekreacyjnych, sportowych, kulturalnych
15. Ożywiona działalność kulturalna
16. Dobra baza oświatowa
17. Szybkie wdrażanie nowych technologii:
 - poprawienie komunikacji w zakresie Internetu
 - telefonia komórkowa III generacji
18. Przemysł przetwórczy
19. Centrum myśli i kultury młodzieżowej
20. Umiejętne korzystanie z potencjału ekonomicznego Warszawy

Propozycje indywidualne członków zespołu

1. Usprawniona komunikacja z Warszawą (możliwość wykorzystania kolei elektrycznej)
2. Zespół wypoczynkowo-turystyczny Góra Kalwaria - Czersk trasa nadwiślańska
3. Zachowanie zagłębia sadowniczo - ogrodniczego z prowadzeniem upraw ekologicznych i agroturystycznych (Podgóra, Potycz) inne
4. Szpital w Tomicach
5. Oczka wodne w okolicach Baniochy - cel rekreacyjny
6. Budowa nowoczesnego zakładu utylizacji
7. Budowa domków jednorodzinnych dla Baniochy i likwidacja wszystkich baraków
8. Zachowanie i restrukturyzacja części staromiejskiej - piękne centrum
9. Rajskie ogrody i parki
10. Zamknięcie dla ruchu ul. Sajny, Św. Antoniego, Kalwaryjska – deptak (możliwość dopuszczenia ruchu lokalnego)
11. Obwodnica dla całego miasta
12. Hotele na skarpie
13. Kompleks rekreacyjno - sportowy
14. Pole golfowe - wspólnota gruntowa
15. Ścieżki rowerowe
16. Pełna infrastruktura
17. Teren nadwiślański - ekologiczne rolnictwo
18. Górę śmieci zalesić, wykorzystać do celów rekreacyjnych
19. Glinianki zagospodarować dla rekreacji
20. Odtworzenie dawnego, historycznego układu miasta

Przedstawiona wizja jest praktycznym przełożeniem idei ekorozwoju na obraz funkcjonowania gminy w przyszłości gwarantujący jej zintegrowanie wewnętrzne i zewnętrzne. Określa ona obraz społeczności lokalnej szanującej zasoby naturalne. Wizja ta urzeczywistnia marzenia mieszkańców i jest obrazem gminy w przyszłości.

3.2 CEL NADRZĘDNY I CELE STRATEGICZNE ROZWOJU GMINY

Ideę przyszłego rozwoju określa **cel nadrzędny (misja)** wyrażający istotę wcześniej sformułowanej wizji przyszłości gminy.

W strategii przyjmuje się następujące określenie celu nadrzędnego (misji) gminy :

Góra Kalwaria - podwarszawska gmina o bogatych tradycjach historycznych, przyjazna mieszkańcom i przybywającym, gwarantująca godne życie z zachowaniem walorów krajobrazowych, w harmonii z wymogami zrównoważonego rozwoju, stanowiąca atrakcję dla wszystkich.

Cel ten odpowiada na pytanie: Dlaczego działamy? Do czego dążymy? Jaki cel mamy szansę w dużym stopniu osiągnąć, jeśli podejmiemy działania strategiczne?

Cel ten wyraża w sposób hasłowy wizję rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria i generalne zadanie władz samorządowych polegające na stworzeniu i utrzymaniu dogodnych warunków dla rozwoju gminy.

Cel nadrzędny strategii (misja) ma określone funkcje:

- koncentruje na istocie rzeczy
- umożliwia dostosowanie kierunków działania do długookresowych celów
- wzmacnia utożsamienie się mieszkańców z gminą „przyciąga” otoczenie (funkcja marketingowa, promocyjna).

Realizacja celu nadrzędnego (misji) powinna zapewnić:

- bezpieczeństwo zdrowotne i ład ekologiczny (poprzez ochronę środowiska i zdrowia)
- bezpieczeństwo i ład społeczny (socjalny)
- bezpieczeństwo i ład ekonomiczny (poprzez zrównoważony rozwój gospodarczy gminy)

- bezpieczeństwo publiczne
- ład przestrzenny.

Określenie **celów strategicznych** daje nam odpowiedź na pytanie: Jaki rozwój zapewni gminie Góra Kalwaria realizację celu nadrzędnego?

Cele szczegółowe są pożądanymi obrazami przyszłości funkcjonowania poszczególnych sfer. Osiągnięcie tych celów wymaga zwykle upływu dłuższego okresu czasu.

W trakcie spotkań warsztatowych wypracowano następujące **cele strategiczne**:

<u>Ład ekologiczny</u>	<u>Ład gospodarczy</u>	<u>Ład społeczny</u>
Odtworzenie i zachowanie czystego środowiska umożliwiającego wykorzystanie turystycznych, rekreacyjnych i historycznych walorów miasta i gminy przy zachowaniu produkcji sadowniczej i możliwości utylizacji odpadów w nowo wybudowanym, wzorcowym zakładzie Łubna II.	Osiągnięcie wysokiego poziomu gospodarczego gminy zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz stworzenie dogodnych warunków do pozyskania inwestorów.	Tak ukierunkować wysiłek mieszkańców, aby osiągnąć dobry poziom wykształconego, zdrowego i kulturalnego społeczeństwa, o wysokim poziomie poczucia bezpieczeństwa z jasną perspektywą dalszego rozwoju.

Realizacja celów strategicznych zapewni miastu i gminie Góra Kalwaria zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy zharmonizowany ze środowiskiem, czyli rozwój, w którym granicą podejmowania działań jest trwałość zasobów środowiska.

4. PLAN REALIZACYJNY STRATEGII - PROBLEMY ROZWOJU I CELE SZCZEGÓŁOWE

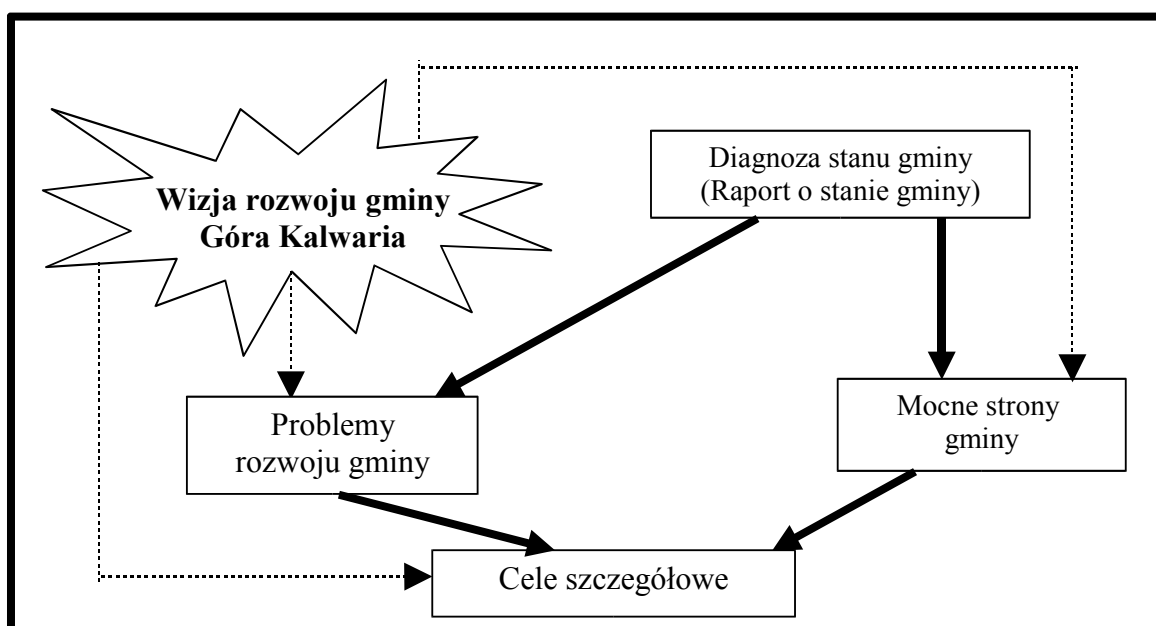
Cele szczegółowe odpowiadają na pytanie: Co musimy realizować by osiągnąć założone na wstępie cele wyższego rzędu (nadrzędny i cele strategiczne)?

Spełniają one funkcje rozwinięcia celów wyższego rzędu, a zarazem są próbą ich przełożenia na język praktycznych zamierzeń. Cele szczegółowe ukazują konkretne efekty, które chcemy osiągnąć w okresie objętym planowaniem strategicznym. Cele szczegółowe powinny być SMART, tzn. precyzyjne, mierzalne, osiągalne, realistyczne i określone w czasie.

Przypisane celom szczegółowym **zadania realizacyjne** odpowiadają na pytanie: Jak to realizować?

Cały ten ciąg logiczny składa się więc z kilku poziomów - od ogólnie sformułowanego celu nadrzędnego (misji) po szczegółowe zadania realizacyjne.

Problemy strategiczne to stan, (zjawisko, cecha) negatywny z punktu widzenia wizji rozwoju gminy; jest to stan obecnie istniejący, a nie możliwy, wymaginowany lub dotyczący przyszłości. Charakter strategiczny problemów polega na tym, że są to problemy najważniejsze z punktu widzenia realizacji celu.

4.1 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I KULTUROWE

Jakość środowiska jest elementem bazowym zarówno dla poziomu życia mieszkańców jak i rozwoju ważnych dla gminy dziedzin gospodarki. Dlatego realizacja celów gospodarczych nie może godzić w trwałość zasobów środowiska, które decydują o walorach zamieszkania i wypoczynku. Podstawowe cele, jakie powinny być osiągnięte w sferze środowiska przyrodniczo-kulturowego, to poszanowanie i odbudowa zasobów naturalnego środowiska przyrodniczego, redukcja emisji zanieczyszczeń oraz stosowanie proekologicznych technologii. Troska o środowisko przyrodniczo-kulturowe to również staranne planowanie przestrzenne gminy.

OCHRONA ŚRODOWISKA - PROBLEMY I CELE SZCZEGÓŁOWE STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY GÓRA KALWARIA

GLÓWNE PROBLEMY

1. Problem ochrony środowiska - Łubna I
2. Brak segregacji śmieci
3. Spalanie odpadów (chemicznych) w domowych kuchniach i na podwórkach - zabronić
4. Brak nowoczesnego zakładu unieszkodliwiania odpadów
5. Zbyt duża ilość samochodów i zanieczyszczone miasto (głównie ul. Dominikańska i Pijarska)
6. Brak chodnika dla pieszych przy „małej obwodnicy” na Mariankach w Górze Kalwarii
7. Brak obwodnicy miasta
8. Brak ścieżek rowerowych
9. Brak ekologicznych oczyszczalni ścieków
10. Występowanie środków szkodliwych na terenie gminy - wodociąg azbestowy, płyty, dachy azbestowe
11. Nie w pełni wykorzystane możliwości poprawy czystości i estetyki miasta
12. Mała ilość terenów zielonych
13. Brak wykorzystania starorzecza Wisły jako terenów rekreacyjnych z uwzględnieniem Czerska
14. Brak skutecznej ochrony i zagospodarowania obiektów zabytkowych istniejących na terenie gminy
15. Brak wsparcia dla rolnictwa ekologicznego w gminie
16. Słaby rozwój agroturystyki

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria
C E L E SZCZEGÓŁOWE

1. Wdrożenie kompleksowego systemu zbierania i utylizacji odpadów
2. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych
3. Stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju ekologicznego rolnictwa
4. Prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej i wykorzystanie lasów jako terenów rekreacyjnych
5. Planowy rozwój agroturystyki
6. Ochrona regionalno – historycznych zasobów miasta i gminy.

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. środowiska

Cel szczegółowy: Wdrożenie kompleksowego systemu zbierania i utylizacji odpadów

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Zakup pojemników dla gospodarstw indywidualnych	2003-2004	240 000	Zarząd Miasta	
Pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów na terenie miasta i gminy	2003-2005	30 000	Zarząd Miasta	
Edukacja ekologiczna: - w szkołach - w mediach - na zebraniach mieszkańców - poprzez organizacje społeczne	2003-2007	30 000	Zarząd Miasta	
Dokończenie rekultywacji wysypiska Łubna I	2002-2004	Koszty ponosi MPO	Zarząd Miasta	
Budowa nowoczesnego zakładu utylizacji ŁubnaII	2002-2004	Spółka Łubna II	Zarząd Spółki Łubna II	

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. środowiska

Cel szczegółowy: Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Opracowanie raportu o stanie środowiska w gminie	2003-2004	30 000*	Zarząd Miasta	
Uporządkowanie i oczyszczenie naturalnych zbiorników wodnych i rzek przepływających przez teren gminy	2004-2006	70 000	Zarząd Miasta	
Rozbudowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków	2002 - stale		Zarząd Miasta	

Uwaga:

* - wraz z pomnikami przyrody

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. środowiska

Cel szczegółowy: Stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju ekologicznego rolnictwa

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Edukacja ekologiczna producentów i konsumentów	2003-2006	20 000	Lokalna ekologiczna organizacja pozarządowa	
Wykorzystanie środków krajowych i UE (SAPARD) na rozwój programów rolno-środowiskowych	2003-2004	20 000	Zarząd Miasta	

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. środowiska

Cel szczegółowy: Prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej i wykorzystanie lasów jako terenów rekreacyjnych

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Wykorzystanie lasów jako naturalnych szlaków turystycznych – planowanie ścieżek rowerowych	2004-2006	30 000	Zarząd Miasta, Nadleśnictwo	

Komisja ds. środowiska

Cel szczegółowy: Planowy rozwój agroturystyki

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Prowadzenie szkoleń agroturystycznych dla rolników	2003-2005	15 000	ODR	
Pokazy i nauka starego rzemiosła - Czersk	2003-		Organizacje pozarządowe z Czerska	
Powołanie Izby Turystycznej	2003-2004		Instytucje z branży turystycznej	

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. środowiska

Cel szczegółowy: Ochrona regionalno - historycznych zasobów miasta i gminy

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Opracowanie programu ochrony zabytków i pomników przyrody	2004-2010		Zarząd Miasta	
Popularyzacja zasobów kulturowych gminy poprzez utworzenie projektu ścieżek dydaktycznych	2003-2008	50 000	Zarząd Miasta	
Odrestaurowanie elewacji budynków zabytkowych i terenów zielonych	2005-2012		Zarząd Miasta	
Popularyzacja wiedzy historycznej o mieście i gminie	2003-		Dyrektorzy szkół	

4.2 GOSPODARKA

Głównym celem działań o charakterze gospodarczym jest generowanie dochodów w sektorze przedsiębiorstw, sektorze gospodarstw domowych oraz w sektorze administracji publicznej (budżetu państwa, budżetów gmin). Dobrze rozwinięty lokalny sektor gospodarczy jest bezpośrednim źródłem pomyślności mieszkańców gminy, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i w skali całej lokalnej społeczności. Efektem wzrostu lokalnego sektora gospodarczego powinien być wzrost liczby miejsc pracy. W modelu planowania zrównoważonego rozwoju lokalnego rozwój gospodarczy zajmuje szczególne miejsce, ponieważ jest siłą napędową procesów rozwojowych zachodzących również w sferze społecznej i ekologiczno-przestrzennej. Z tego powodu dbałość o dobrą kondycję tego sektora powinna być jednym z przedmiotów szczególnej uwagi i troski lokalnych władz samorządowych.

GOSPODARKA - PROBLEMY I CELE SZCZEGÓŁOWE
STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY
GÓRA KALWARIA

GLÓWNE PROBLEMY GOSPODARCZE:

1. Słaba komunikacja lokalna i regionalna - konieczność rozbudowy dróg
2. Utrudniony ruch drogowy pomiędzy Górą Kalwarią a Warszawą (ruch turystyczny i wypoczynkowo-rekreacyjny)
3. Zły stan dróg
4. Zbyt wąska droga pomiędzy Górą Kalwarią a Piasecznem
5. Brak obwodnicy miasta
6. Słaba przepustowość dróg dojazdowych
7. Słaba infrastruktura techniczna
8. Mała ilość terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą i budownictwo mieszkaniowe (konieczność zmiany planów zagospodarowania przestrzennego)
9. Mało atrakcyjna oferta gminy dla nowych inwestorów, niewystarczająca ilość terenów przygotowanych pod inwestycje
10. Brak szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego
11. Brak fachowej kontroli przebiegu procesów inwestycyjnych gminy
12. Mała ilość nowych inwestorów
13. Brak opracowania produktu turystycznego miasta i gminy
14. Brak terenów rekreacyjnych
15. Niewystarczająca promocja miasta
16. Zmniejszająca się ilość środków na rozwój gminy
17. Niskie dochody gminy - Łubna II
18. Brak zabezpieczenia rynków zbytu dla płodów rolnych
19. Brak przemysłu rolno-spożywczego, przetwórstwa
20. Problem bezrobocia (rozwiązanie to np. organizacja kursów, szkoleń)

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej lokalnej oraz dróg dojazdowych do gminy
2. Rozwój infrastruktury technicznej ze szczególnym uwzględnieniem terenów przeznaczonych pod przyszłe inwestycje
3. Stworzenie dogodnego klimatu dla inwestowania
4. Zapewnienie korzystnych warunków do rozwoju turystyki
5. Zintensyfikowanie działań mających na celu promocję gminy

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. gospodarczych

Cel szczegółowy: Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Pozyskiwanie funduszy z UE (ISPA, SAPARD) i źródeł krajowych	2003-2004		Zarząd Miasta	
Budowa obwodnicy Góry Kalwarii			Zarząd Miasta - inicjatywa	
Modernizacja dojazdowych dróg krajowych: nr 79 i nr 50			Inwestycja centralna	
Modernizacja dojazdowych dróg wojewódzkich: <ul style="list-style-type: none"> - Góra Kalwaria -Konstancin, - ul. Warszawska – Czersk, - ul. Kalwaryjska - Góra Kalwaria 			Inwestycja wojewódzka	
Budowa i modernizacja dróg powiatowych: <ul style="list-style-type: none"> - Kąty - Czachówek- Szelkoria 			Powiatowy Zarząd Dróg	
Realizacja istniejących projektów budowy dróg: <ul style="list-style-type: none"> - ul. Adamowicza – Góra Kalwaria - ul. Sportowa - Góra Kalwaria - Sierzchów - Wola Dobieska - ul. Podleśna – Baniocha - ul. Wiejska - Baniocha 			Zarząd Miasta	

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. gospodarczych

Cel szczegółowy: Zintensyfikowanie działań mających na celu promocję gminy

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Usprawnienie wymiany informacji wewnątrz gminy i ze strukturami ponad gminnymi	2003-2004		Zarząd Miasta	
Ułożenie kalendarza stałych imprez o zasięgu lokalnym i poza lokalnym	2003-2004		Biuro Promocji i Rozwoju Miasta	
Pozyskanie miasta bliźniaczego	2003-2004		Zarząd Miasta	
Przygotowanie strategii promocji gminy	2004-2005		Zarząd Miasta	

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. gospodarczych

Cel szczegółowy: Zapewnienie korzystnych warunków rozwoju turystyki

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Stworzenie przyjaznego klimatu administracyjnego dla rozwoju agroturystyki	2003-2006		Zarząd Miasta	
Opracowanie produktu turystycznego gminy	2004-2007		Zarząd Miasta	
Przygotowanie oferty wypoczynku sobotnio-niedzielnego	2003 -2005		Izba Turystyczna, Zarząd Miasta	

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. gospodarczych

Cel szczegółowy: Rozwój infrastruktury technicznej ze szczególnym uwzględnieniem terenów przeznaczonych pod przyszłe inwestycje

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Opracowanie programów energetycznych dla gminy			Rejon Energetyczny	
Plany modernizacji oczyszczalni ścieków, przystosowanie oczyszczalni do przyjmowania ścieków przemysłowych	2004-2010		Zarząd Miasta	
Realizacja zakładu unieszkodliwiania odpadów	2003-		Zarząd Spółki Łubna II	

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. gospodarczych

Cel szczegółowy: Stworzenie dogodnego klimatu dla inwestowania

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Uaktualnienie planów zagospodarowania przestrzennego gminy ze szczególnym uwzględnieniem oferty dla nowych inwestorów	2004-2006		Zarząd Miasta	
Opracowanie mapy numerycznej gminy Góra Kalwaria			Starostwo Powiatowe	
Zabezpieczenie w budżecie gminy środków na zakup gruntów pod budowę infrastruktury technicznej i nowe inwestycje	2004-2010		Zarząd Miasta	
Wprowadzenie preferencji podatkowych dla nowych inwestorów	2004-2006		Zarząd Miasta	

4.3 SFERA SPOŁECZNA

Rozwój mieszkańców w sferze społecznej polega na stałym wzroście ich poziomu wykształcenia, świadomości obywatelskiej oraz osobistej kultury. Wyrazem rozwoju dokonującego się w tej sferze powinien być wzrastający poziom poczucia odpowiedzialności za sprawy o charakterze publicznym. Obowiązki lokalnego samorządu związane z tą sferą rozwoju sprowadzają się do możliwie jak najlepszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców miasta w zakresie gospodarki komunalnej, oświaty, kultury, pomocy społecznej i bezpieczeństwa publicznego.

**SFERA SPOŁECZNA - PROBLEMY I CELE SZCZEGÓŁOWE
STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
MIASTA I GMINY GÓRA KALWARIA**

GLÓWNE PROBLEMY SPOŁECZNE

1. Narastające bezrobocie - likwidacja zakładów pracy
2. Brak nowych miejsc pracy
3. Niskie dochody mieszkańców gminy - Łubna II
4. Wzrastający poziom ubóstwa mieszkańców gminy
5. Zmniejszające się poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy
6. Brak mieszkań
7. Mała ilość mieszkań socjalnych
8. Wzrost patologii społecznych
9. Brak klubów młodzieżowych w mieście i na wsi
10. Brak rozwiązania problemu narkomanii, bezradność policji (rozwiązanie problemu poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych, pomoc rodzinom uzależnionym)
11. Zbyt duże zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców wynikające z ilości samochodów i zanieczyszczone miasto (głównie ul. Dominikańska i Pijarska)
12. Słaba komunikacja lokalna i regionalna - konieczność rozbudowy dróg
13. Brak ścieżek rowerowych
14. Niedostateczny rozwój oświaty (poprzez np. rozbudowę szkół i ich wyposażenie, podnoszenie kwalifikacji kadry)
15. Niskie nakłady na oświatę i aktywizację młodzieży
16. Zła baza szkolna (wyposażenie - brak czytelní w szkołach, brak sal gimnastycznych)
17. Brak szkoły języków obcych
18. Mały zakres usług medycznych
19. Brak terenów rekreacyjnych
20. Brak wykorzystania starorzecza Wisły jako terenów rekreacyjnych z uwzględnieniem Czerska
21. Brak hali widowiskowo-sportowej
22. Niewystarczająco wyeksponowane walory turystyczne miasta i gminy

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria
23. Zmniejszająca się ilość środków na rozwój gminy

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy
2. Zmniejszenie bezrobocia w gminie i przeciwdziałanie zwiększającej się sferze ubóstwa mieszkańców
3. Zwiększenie stopnia rozwoju mieszkalnictwa w gminie
4. Rozwój systemu oświaty w gminie i rozbudowa infrastruktury szkół
5. Podniesienie jakości opieki zdrowotnej w gminie
6. Wspieranie inicjatyw kulturalnych oraz sportu i rekreacji w gminie.

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. społecznych

Cel szczegółowy: Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Zwiększenie liczby etatów w policji	2003 -	120 000	Zarząd Miasta, Policja	
Monitorowanie miasta	2003-	450 000	Pełnomocnik ds. bezpieczeństwa	
Powstanie ośrodka dla młodzieży „trudnej”	2002-2004	100 000	Lokalna organizacja pozarządowa, Centrum Pomocy Rodzinie	
Powstanie świetlic socjoterapeutycznych na terenie miasta i gminy	2002-2005	40 000	Centrum Pomocy Rodzinie	
Zapewnienie bezpieczeństwa młodzieży w szkołach	2002-		Dyrektorzy szkół	

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. społecznych

Cel szczegółowy: Zmniejszenie bezrobocia w gminie i przeciwdziałanie zwiększającej się sferze ubóstwa mieszkańców

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Niektóre osoby korzystające z pomocy społecznej powinny świadczyć pracę na rzecz gminy	2003-		Powiatowy Urząd Pracy	
Weryfikacja osób zatrudnionych nielegalnie	2003-2004		Powiatowy Urząd Pracy	
Przeznaczenie mienia wojskowego na programy tworzenia nowych miejsc pracy	2003-2005		Zarząd Miasta, Agencja Mienia Wojskowego	
Zachęcenie potencjalnych inwestorów zwolnieniami podatkowymi i wskazywanie miejsc do inwestycji	2003-2004		Zarząd Miasta	

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. społecznych

Cel szczegółowy: Zwiększenie stopnia rozwoju mieszkalnictwa w gminie

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Budowa budynków socjalnych, komunalnych, czynszowych i spółdzielczych	2004-2008		Zarząd Miasta, Spółdzielnie Mieszkaniowe	
Przekwalifikowanie maksymalnie możliwej ilości gruntów rolnych na tereny budowlane	2003-2006		Zarząd Miasta	
Pozyskanie środków na remonty budynków	2004-2008		Zarząd Miasta, Spółdzielnie Mieszkaniowe prywatni właściciele	
Wspieranie budownictwa jednorodzinnego	2004-2008		Zarząd Miasta	

Plan realizacyjny (operacyjny)**Komisja ds. społecznych****Cel szczegółowy:** Rozwój systemu oświaty w gminie i rozbudowa infrastruktury szkół

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Budowa sali gimnastycznej przy ZSO ul. Sajny 16	2002-2004	2 mln	Zarząd Miasta	
Budowa sal gimnastycznych przy szkołach w: - Czersku - Cendrowicach - Dobieszu - Czaplinku - Czachówku	2004-06 2002-04 2008-10 2010-12 2012-14		Zarząd Miasta	
Rozbudowa istniejących szkół w: - Czersku - Kątach	2002-2004 2006-2008		Zarząd Miasta	
Przejęcie budynków po Jednostce Wojskowej na cele oświatowe	2003-2005		Zarząd Miasta Agencja Mienia Wojskowego	
Wspieranie ośrodków kształcenia pozaszkolnego	2003-		Zarząd Miasta	
Utworzenie filii szkoły wyższej	2003-2005		Zarząd Miasta	

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. społecznych

Cel szczegółowy: Podniesienie jakości opieki zdrowotnej w gminie

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Badania profilaktyczne dla kobiet	2002-2004		Dyrektor SPZOZ	
Zakup nowoczesnej aparatury rentgenowskiej i USG	2002-2005		Dyrektor SPZOZ, Dyrektor DPS	
Zorganizowanie na terenie DPS oddziału aptecznego	2003-2004		Dyrektor DPS	
Weryfikacja systemu opieki medycznej w szkołach	2003-		Mazowiecka Kasa Chorych	
Budowa sanatoryjno – wypoczynkowego ośrodka w Lininie	2003-		Prywatni inwestorzy	

Plan realizacyjny (operacyjny)

Komisja ds. społecznych

Cel szczegółowy: Wspieranie inicjatyw kulturalnych oraz sportu i rekreacji w gminie

Zadania/działania	Lata	Szacunkowe koszty (zł)	Odpowiedzialny	Miernik realizacji
Przeniesienie siedziby Ośrodka Kultury do budynku „Domu Żołnierza”	2002-2003		Dyrekcja Ośrodka Kultury	
Założenie Muzeum Ziemi Czerskiej z wykorzystaniem ruin zamku	2003-2005		Starostwo Powiatowe, Zarząd Miasta	
Powołanie klubów młodzieżowych na wsi i w mieście na bazie szkół	2003-2004		Zarząd Miasta	
Utworzenie Centrum Historii Mazowsza w obiekcie szkoły w Czersku	2005-2007		Zarząd Miasta, Marszałek Woj. Mazowieckiego, Dyrektor szkoły	
Budowa hali widowiskowo- sportowej w mieście	2004-2008		Zarząd Miasta	
Utworzenie rocznego kalendarza imprez kulturalno-sportowych	2003-2004		Referat Promocji i rozwoju	

4.4 ZARZĄDZANIE GMINĄ

Sprawne zarządzanie gminą odgrywa kluczową rolę w realizacji celów i zadań z zakresu ochrony środowiska, gospodarki, sfery społecznej oraz infrastruktury technicznej. Dokonana diagnoza stanu gminy, ankietyzacja mieszkańców oraz ustalenia zespołu planującego pozwoliły zidentyfikować problemy związane ze sferą zarządzania. Rozwiązaniem problemów są cele szczegółowe.

ZARZĄDZANIE GMINĄ - PROBLEMY I CELE SZCZEGÓŁOWE

STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

MIASTA I GMINY GÓRA KALWARIA

GLÓWNE PROBLEMY ZARZĄDZANIA GMINĄ

1. Niewystarczająca promocja miasta
2. Zmniejszająca się ilość środków na rozwój gminy
3. Niskie dochody gminy

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Sprawny i efektywny Urząd Miasta przyjazny wobec swoich interesantów
2. Zwiększone dochody gminy
3. Dobra współpraca Rady Miejskiej oraz mieszkańców w zakresie funkcjonowania gminy

Cel szczegółowy:

Sprawny i efektywny Urząd Miasta, przyjazny wobec swoich interesantów

Uzasadnienie wyboru:

Urząd Miasta Góra Kalwaria ma względnie jasno określony system zarządzania lokalnego. System ten ulega ciągłej ewolucji. Konieczny jest wzrost świadomości zarówno radnych, pracowników Urzędu jak i mieszkańców w zakresie zasad zarządzania gminą. Cele dotyczące zarządzania zostały określone na podstawie: badań ankietowych, konsultacji środowiskowych, wniosków z warsztatów, diagnozy stanu gminy. W oparciu o przeprowadzone analizy i konsultacje społeczne, okazało się, że zastrzeżenia mieszkańców odnośnie Urzędu Miasta sprowadzają się jedynie do poszukiwania referatu, w którym załatwiona będzie sprawa, braku pełnych informacji o aktualnym toku sprawy, braku informacji o lokalizacji komórek, braku map numerycznych i niedostateczna ich aktualizacja.

Cel szczegółowy	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny
Sprawny i efektywny Urząd Miasta, przyjazny wobec swoich interesantów	Od 2002 do 2006r.	Zarząd Miasta

Działania:

1. Kompleksowa komputeryzacja Urzędu i instalacja właściwego oprogramowania,
2. Zorganizowanie kursów komputerowych dla pracowników Urzędu,
3. Opracowanie procedur załatwiania interesantów wg. zasady, że "po Urzędzie wędruje sprawa a nie interesant",
4. Zorganizowanie biura obsługi petenta,
5. Przeszkolenie dwóch pracowników samorządowych i dwóch radnych "odpowiedzialnych za wdrażanie ``Strategii...``, w systemie zarządzania ISO 9001,
6. Opracowanie programu zarządzania gminą zgodnie z normą ISO 9001,
7. Przewodnik dla mieszkańców miasta i gminy o strukturze i kompetencjach Urzędu,
8. Kontraktowanie usług z organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwiązywania problemów lokalnych i rozwoju gminy.
9. Zarządzanie informacją w gminie (podejmowanie decyzji i kompetencje gminy) poprzez system informacji przestrzennej (np. program informatyczny MapInfo)
10. Dostęp zainteresowanych osób do zasobów własnościowych, meldunkowych, podatkowych oraz uzbrojenia terenu.

Cel szczegółowy:

Zwiększone dochody gminy.

Uzasadnienie wyboru:

Gminie brakuje środków własnych na realizację niektórych zadań, np. w infrastrukturze technicznej, dlatego występuje z wnioskami do różnych instytucji o przyznanie dotacji, grantów i tanich kredytów na rozwój w poszczególnych sektorach działalności lokalnej.

Cel szczegółowy	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny
Zwiększone dochody gminy	Od 2002 do 2012	Zarząd Miasta

Działania:

1. Informowanie mieszkańców o tanich kredytach.
2. Okresowe preferencje podatkowe dla inwestorów.
3. Powołanie instytucji rozwoju lokalnego np: Agencji Rozwoju Lokalnego.
4. Tworzenie związków gminnych - zadanie celowe.
5. Restrukturyzacja Zakładu Gospodarki Komunalnej.
6. Powołanie Referatu Promocji i Rozwoju Gminy
7. Wdrożenie niektórych instrumentów wspomagających zarządzanie jak: budżet zadaniowy, wieloletnie plany inwestycyjne, programy rozwoju (plan operacyjny)
8. Pozyskanie środków ze źródeł zewnętrznych, w tym przedakcesyjnych Unii Europejskiej

Cel szczegółowy:

Dobra współpraca Rady Miejskiej oraz mieszkańców w zakresie funkcjonowania gminy

Uzasadnienie wyboru:

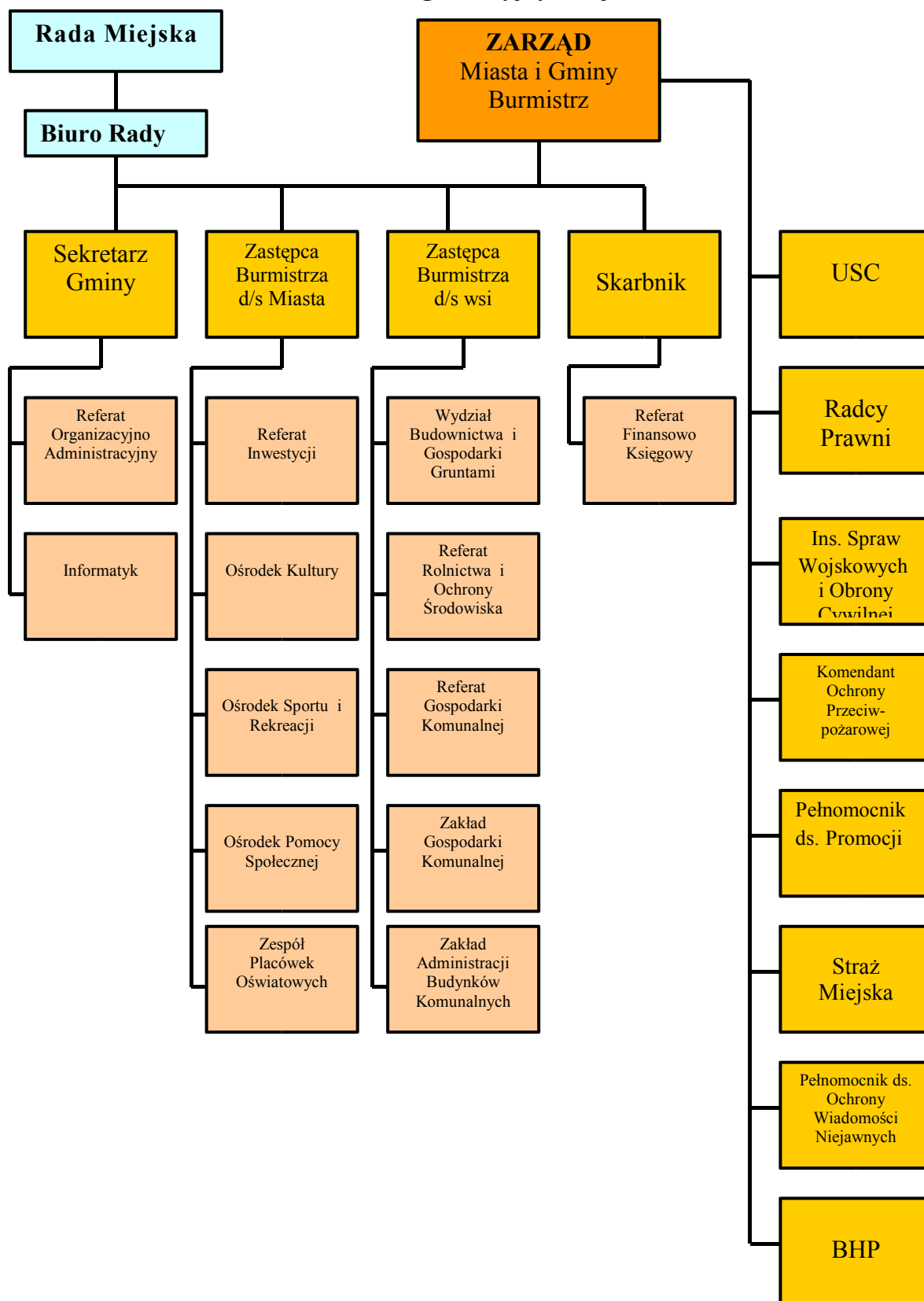
Mieszkańcy nie znają zasad funkcjonowania gminy, a przez to nie włączają się aktywnie w rozwiązywanie problemów. Brak pełnej informacji na temat uchwał podejmowanych przez Radę Miejską, jak również informacji zwrotnej w zakresie oczekiwań mieszkańców.

Cel szczegółowy	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny
Dobra współpraca Rady Miejskiej oraz mieszkańców w zakresie funkcjonowania gminy	Od 2002 do 2012 roku	Rada Miejska Referat ds. Promocji i Rozwoju Gminy

Działania:

1. Przygotowanie programu spotkań.
2. Przygotowanie materiałów informacyjnych, promocyjnych nt. funkcjonowania gminy i podmiotów od niej zależnych.
3. Informowanie społeczeństwa o realizacji strategii zrównoważonego rozwoju miasta i gminy.
4. Okresowa ankietyzacja społeczeństwa w zakresie oceny pracy Rady Miejskiej, Urzędu oraz oczekiwań społeczeństwa.

Schemat organizacyjny Urzędu

5. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII

5.1. WPROWADZENIE DO ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ STRATEGII

1. System zarządzania realizacją strategii określa organizację, zasady i sposoby wdrażania strategii i jej monitorowania. System ten jest bardzo ważnym i często niedocenianym elementem planowania strategicznego i operacyjnego, który decyduje o dynamice procesu realizacji strategii. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.
2. Strategia jest dokumentem określającym cele, strategię i programy realizacyjne na kilkanaście lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Przygotowanie projektu dokumentu i jego przyjęcie przez Radę Miasta i Gminy Góry Kalwarii kończy tylko pewien etap planowania. Ze względu na swój długookresowy charakter planowanie strategiczne jest procesem wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych itd. i ich bieżącego uwzględnienia w dokumencie oraz przesuwania horyzontu planowania na kolejne lata.

5.2 PODMIOTY REALIZACJI STRATEGII

1. System zarządzania realizacją Strategii Zrównoważonego Rozwoju Góry Kalwarii tworzą dwa powiązane ze sobą podsystemy:
 - *podmioty zarządzające*
 - *instrumenty realizacji, w tym monitoring i aktualizacja strategii*
 2. Podmioty zarządzające realizacją strategii:
 - Forum Rozwoju Gminy
 - Rada Miejska i Zarząd Miasta
 - Komitet Sterujący (koordynatorzy wdrażania strategii)
- ✧ **Forum Rozwoju Gminy (FRG)** pełni społeczny nadzór nad realizacją strategii zgodnie z założeniami Agendy 21.
- praca Forum jest przedłużeniem pracy grup liderów lokalnych (zespołów branżowych), uczestniczącym w uspołecznionym procesie przygotowania dokumentu Strategii Zrównoważonego Rozwoju Góry Kalwarii.
 - Forum, liczące od 25 do 35 osób, ma charakter międzysektorowy i w jego skład wchodzi: przedstawiciele samorządu gminy oraz lokalni liderzy reprezentujący różne sektory życia Góry Kalwarii.
 - między posiedzeniami Forum pracują zespoły (grupy robocze, wyspecjalizowane komisje np. Forum Gospodarcze) z udziałem członków Komisji Rady Miejskiej, zajmujące się monitorowaniem realizacji strategii w ramach poszczególnych sfer (gospodarczej, społecznej, ekologiczno-przestrzennej); w pracach zespołów mogą brać udział także osoby spoza Forum zapraszone przez przewodniczącego Forum)
 - Forum powoływane jest przez przewodniczącego Forum w porozumieniu z Przewodniczącym Rady Miejskiej co najmniej raz w roku; podczas zebrań Forum przedstawiane są wyniki społecznego i wskaźnikowego monitoringu realizacji strategii oraz dokonywana jest aktualizacja strategii.
 - Najważniejsze zadania Forum:
 - społeczny nadzór nad realizacją strategii, monitoring społeczny wprowadzania strategii w życie,
 - wymiana doświadczeń koordynatorów i realizatorów strategii
-

- aktualizacja strategii,
- utrzymanie ciągłości procesu planowania partnerskiego
- Udział w pracach Forum jest społeczny, wykonywanie specjalistycznych opinii dla potrzeb Forum jest opłacane w zależności od możliwości finansowych władz gminy
- Warunki pracy Forum zapewnia Urząd Miasta

Uzasadnienie:

- proponowana nazwa Forum nawiązuje do podobnych inicjatyw w innych miastach Polski, które wdrażają swoje strategie zrównoważonego rozwoju, może to stworzyć w przyszłości podstawę do utworzenia sieci takich lokalnych koalicji na rzecz zrównoważonego rozwoju
- Forum jest instytucjonalnym wyrazem niezbędnym dla skutecznego wdrażania strategii partnerstwa między różnymi sektorami, rodzajem związku między władzami lokalnymi i innymi organizacjami, w którym wszystkie strony zachowują swoją niezależność, ale zgadzają się współdziałać, aby osiągnąć wspólne - wypracowane i uzgodnione w procesie planowania partnerskiego - cele. W ten sposób wdrażanie strategii staje się zbiorem przedsięwzięć partnerskich i budowania w skali lokalnej społeczeństwa obywatelskiego.

❖ **Rada Miejska i Zarząd Miasta** - pełnią bieżący nadzór nad realizacją strategii, czuwają aby przy tworzeniu budżetu gminy uwzględniany był roczny plan realizacji strategii, prowadzą akcję informacyjną i promocyjną, uchwalają zmiany w strategii.

❖ **Komitet Sterujący Strategii** - jako organ o charakterze operacyjnym; w jego skład wchodzi :

- koordynator wdrażania strategii jako przewodniczący Komitetu
- koordynatorzy strategii realizacyjnych
- koordynatorzy programów rozwoju

Komitet Sterujący uczestniczy jako strona w pracach Forum

❖ **Koordynator wdrażania strategii** w randze członka Zarządu Miasta z wiodącą rolą Referatu ds. Rozwoju i Promocji:

- zapewnia, aby każdy z koordynatorów strategii i programów realizacyjnych (lub zadań) posiadał aktualną wersję strategii oraz roczny plan realizacji strategii,
- gromadzi dokumentację związaną ze strategią, zbiera informacje określające postępy w realizacji strategii,
- prowadzi monitoring realizacji strategii z wykorzystaniem systemów wskaźników zrównoważonego rozwoju
- współorganizuje spotkania Forum, po każdym z zebrań opracowuje raport z realizacji strategii, który następnie szeroko upowszechnia, prowadzi akcję informacyjną i promocyjną;

❖ **Koordynatorzy poszczególnych strategii i programów realizacyjnych:**

- realizują przyjęte zadania zgodnie z rocznymi planami realizacji strategii,
- zdają sprawozdania podczas spotkań Forum Rozwoju Gminy
- szczególną rolę we wdrażaniu strategii pełnią koordynatorzy strategii realizacyjnych.
 - przy strategiach realizacyjnych leżących w kompetencjach samorządu koordynatorzy powinni reprezentować wyższy szczebel zarządzania w Urzędzie Miasta (kierownicy referatów)
 - przy strategiach realizacyjnych leżących w kompetencjach innych sektorów samorządu koordynatorzy powinni reprezentować instytucje o charakterze integrującym (np. Agencja Rozwoju Lokalnego, Stowarzyszenie Rozwoju Góry Kalwarii)
 - w procesie budowy strategii i na etapie jej wdrażania przy powoływaniu koordynatorów programów realizacyjnych, decydującą rolę powinni pełnić koordynatorzy poszczególnych strategii (koordynatorami programów powinni być pracownicy Urzędu niższego szczebla zarządzania, przedstawiciele instytucji oraz organizacji reprezentujących inne sektory odpowiedzialne za realizację strategii).

5.3 INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

W procesie realizacji Strategii będą wykorzystywane następujące trzy grupy instrumentów:

- prawno-administracyjne, ekonomiczne i rynkowe, w tym finansowe oraz z zakresu organizacji, zarządzania i marketingu
 - informacyjno-edukacyjne, w tym monitoringu realizacji
 - system aktualizacji strategii
- ✧ Instrumenty prawno-organizacyjne, ekonomiczne i rynkowe oraz z zakresu organizacji, zarządzania i marketingu
- realizacja strategii obejmuje okres przedakcesyjny (do roku 2004) oraz lata członkostwa w Unii Europejskiej. W okresie tym obowiązywać będzie „*Druga Polityka ekologiczna Państwa, Polska 2025. Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju*”. Coraz większy wpływ na warunki realizacyjne będą miały ustalenia wspólnej polityki ekologicznej UE określone w *Szóstym Programie Działań*, oraz w dyrektywach, rozporządzeniach i decyzjach. W *Programie* tym mocno akcentowane są instrumenty ekonomiczne i fiskalne.
 - instrumenty z zakresu organizacji, zarządzania i marketingu stanowią bardzo obszerną i ciągle rozbudowywaną grupę narzędzi realizacyjnych. W realizacji Strategii będą przede wszystkim uwzględnione:
 - ścisłe powiązanie w okresie najbliższych lat strategii realizacyjnych i programów Strategii z budżetem Góry Kalwarii w oparciu o zasadę budowy **budżetu zadaniowego**,
 - **zarządzanie jakością** w oparciu o znormalizowane systemy ISO grupy 9000 jako element zarządzania sferą usług publicznych w mieście,
 - element **marketingu lokalnego**, zwłaszcza promocji strategii zgodnie z przyjętym dla Góry Kalwarii planem komunikacji społecznej, tak aby informacja o strategii i jej realizacji była znana i powszechnie dostępna.

✧ Tworzenie **budżetu zadaniowego** w Polsce ma charakter pilotażowy i tworzony jest nadal jako budżet alternatywny (np. w Krakowie)

Budżet ten poza funkcjami zarządzania i realizacji polityki finansowej gminy spełnia w większym stopniu niż budżet tradycyjny jeszcze jedną ważną rolę - komunikacji ze społecznością lokalną. Czytelność budżetu, zrozumiałość oraz przejrzystość decydują o możliwości realizowania zasady jawności. Komunikatywność budżetu oznacza w praktyce łatwość odczytywania zawartych w nim informacji.

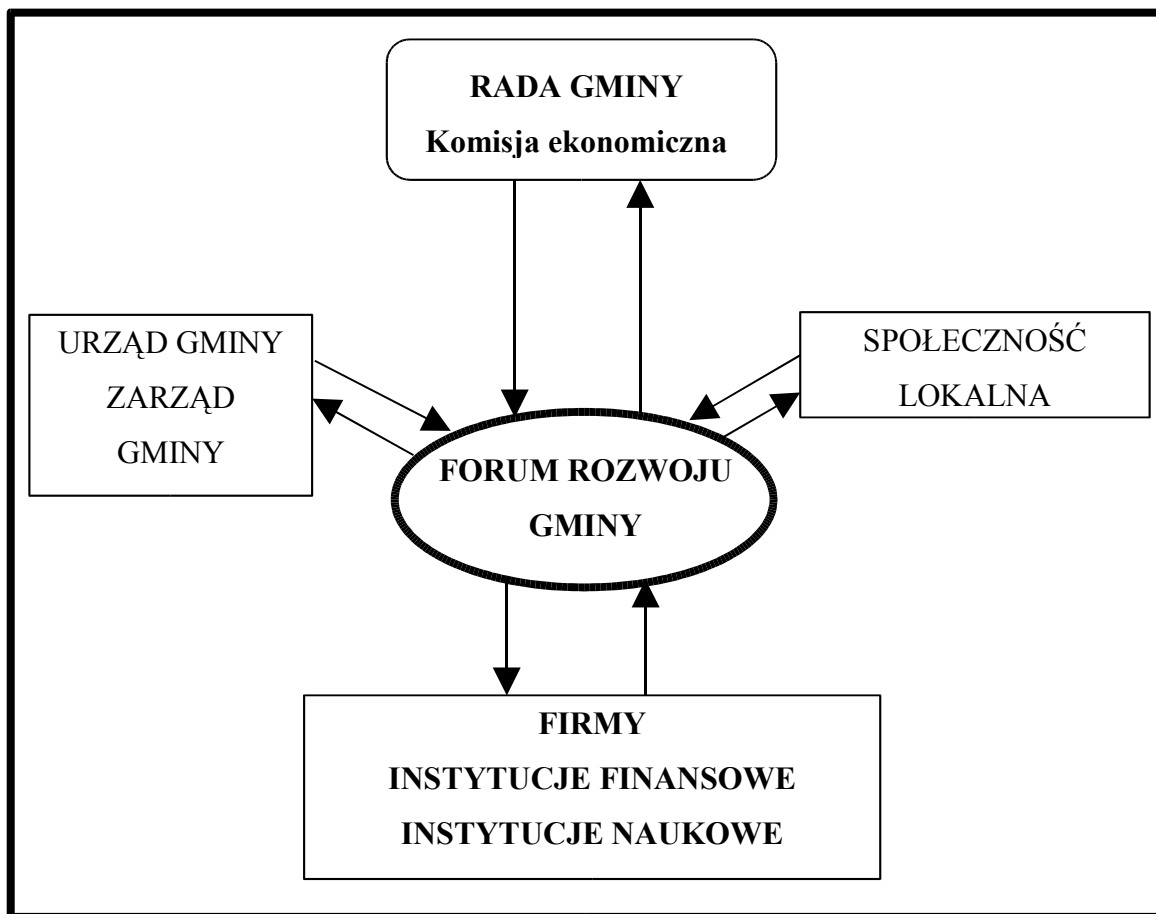
Filozofia budżetu programów (zadań) jest oparta na celowości działań, czyli oddaje strukturę i logikę budowy i realizacji strategii rozwoju (strategii i programów realizacyjnych).

Plany inwestycyjne są korzystnym i efektywnym dla Góry Kalwarii instrumentem zarządzania realizacją strategii.

Podsumowanie

Przyjmuje się następujące formy instytucjonalne zapewniające odpowiedni program wdrażania i monitoringu Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góry Kalwarii:

- nadzór nad sprawną realizacją strategii będzie sprawował Burmistrz Miasta
- społeczny nadzór nad wdrażaniem strategii będzie sprawować Rada Miasta i Gminy oraz Forum Rozwoju Gminy
- Zarząd Miasta jeden raz w roku zdawał będzie Radzie Miejskiej sprawozdanie z postępów w realizacji strategii
- Koordynacją działań na rzecz realizacji strategii zajmował się będzie Referent ds. Rozwoju i Promocji.
- Przed opracowaniem budżetu na rok następny odbędzie się spotkanie Zespołu Opracowującego Strategię w celu przeanalizowania postępów w jej realizacji i dokonanie niezbędnych poprawek wynikających ze zmian następujących w otoczeniu.

5.4. MONITORING STRATEGII

Instrumenty informacyjno-edukacyjne:

- **monitoring społeczny** (z udziałem społeczności lokalnej); przeprowadzane będą badania opinii społecznej (ankiety, sondaże) dla lepszej oceny realizacji wybranych zadań; wśród mieszkańców upowszechniane będą wszystkimi dostępnymi kanałami komunikacji społecznej (ogłoszenia, artykuły w prasie, spotkania radnych z wyborcami) informacje o postępach i efektach w realizacji strategii oraz dokonywanych w niej zmianach;
- dla oceny wymiernej stopnia realizacji celów strategii powinny zostać wykorzystane dwa komplementarne **systemy wskaźnikowego monitorowania strategii (SWMS)**:
 - *pierwszy uniwersalny* - oparty na transferze zbioru 10 wskaźników zrównoważonego rozwoju z europejskiej sieci miast zrównoważonego rozwoju; wprowadzenie tego systemu do monitoringu realizacji strategii Góry Kalwarii będzie miało charakter pilotażowy dla innych miast polskich i umożliwić będzie porównanie sytuacji Góry Kalwarii z innymi miastami Europejskiej Sieci Miast Zrównoważonego Rozwoju. Pierwszą generację europejskich wskaźników zrównoważonego rozwoju przedstawia poniższe zestawienie:

Podstawowe	Dodatkowe
1. zadowolenie mieszkańców	1. dojazd dzieci do i ze szkoły
2. lokalny udział w globalnej zmianie klimatycznej	2. zrównoważony sposób zarządzania władz lokalnych i miejscowych przedsiębiorstw
3. lokalna mobilność i transport pasażerski	3. hałas
4. lokalny dostęp do publicznych terenów zielonych i podstawowych usług	4. trwały i zrównoważony sposób użytkowania ziemi
5. jakość miejskiego powietrza	5. produkty eko-etykietowane

Objaśnienia: metodyka i sposób szacowania tych wskaźników jest podany w Internecie; w Internecie też podane są sposoby szkolenia w zakresie korzystania z tego narzędzia.

- *drugi specyficzny dla Góry Kalwarii* - wykorzystujący dotychczasowe doświadczenia krajowe konstrukcji wskaźników monitorowania realizacji strategii według poszczególnych łańdów (gospodarczego, społecznego, środowiskowo-przestrzennego) nawiązujący do poziomu celów szczegółowych, a nawet strategii realizacyjnych; System ten powinien być opracowany przez Zespół Opracowujący Strategię.

Wymienione w podrozdziale 5.2 organy powinny sprawować opiekę nad tym aby zapisy strategii były uwzględniane w innych dokumentach strategicznych gminy (dotyczy to zarówno części diagnostycznej jak i strategicznej).

Jeden raz w roku powinien być dokonywany w ramach monitoringu strategii, przegląd celów i zadań strategicznych oraz postępów i trudności w realizacji strategii przez grupę społeczną - Forum Rozwoju Gminy (nieformalna grupa społeczna funkcjonująca np. przy Radzie Miejskiej, będąca ciałem doradczym i opiniotwórczym Rady), która poprzez wspólną pracę na warsztatach tworzyła strategię. Rada Może być także ciałem sformalizowanym, instytucjonalnym i funkcjonować jako organizacja pozarządowa.

Kolejnym elementem monitoringu jest wskaźnikowy system monitorowania strategii, który określa wskaźniki odpowiedzialne za osiągnięcia założonych rezultatów oraz źródła pozyskiwania informacji.

Wskaźnikowy system monitoringu strategii jest instrumentem informacyjno-edukacyjnym wprowadzonym dla wymiernej oceny stopnia realizacji celów szczegółowych.

Sfera środowiska przyrodniczo-kulturowego

Cele szczegółowe	Wskaźnik	Źródła informacji	Założenia
Wdrożenie kompleksowego systemu zbierania i utylizacji odpadów	Ilość pojemników, liczba podpisanych umów	Miejski Zakład Komunalny	
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Mb wodociągów, kanalizacji, ilość przydomowych oczyszczalni ścieków	Miejski Zakład Komunalny	
Stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju ekologicznego rolnictwa	Liczba gospodarstw ekologicznych	ODR	
Prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej i wykorzystanie lasów jako terenów rekreacyjnych	Obszar (ha) terenów leśnych zagospodarowanych na cele rekreacyjne	Nadleśnictwo	
Planowy rozwój agroturystyki	Liczba gospodarstw, obiektów i terenów agroturystycznych	ODR, Urząd Miasta	
Ochrona regionalno - historycznych zasobów miasta i gminy	Liczba odrestaurowanych obiektów zabytkowych, funkcjonujących muzeów	Urząd Miasta, Konserwator Zabytków	

Sfera gospodarki

Cele szczegółowe	Wskaźnik	Źródła informacji	Założenia
Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej lokalnej oraz dróg dojazdowych do gminy	Kilometry dróg	Urząd Miasta, Powiatowy Zarząd Dróg, Wojewódzki Zarząd Dróg	
Rozwój infrastruktury technicznej ze szczególnym uwzględnieniem terenów przeznaczonych pod przyszłe inwestycje	Powierzchnia terenów uzbrojonych, liczba uzbrojonych działek	Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe	
Stworzenie dogodnego klimatu dla inwestowania	Liczba nowych inwestycji i lokalnych podmiotów gospodarczych	Urząd Miasta	
Zapewnienie korzystnych warunków dla rozwoju turystyki	Liczba obiektów i terenów przystosowanych dla potrzeb turystyki i rekreacji	Urząd Miasta	
Zintensyfikowanie działań mających na celu promocję gminy	Harmonogram imprez kulturalnych, sportowych, liczba gości, liczba zewnętrznych inwestycji	Urząd Miasta	

Sfera społeczna

Cele szczegółowe	Wskaźnik	Źródła informacji	Założenia
Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy	Ład i porządek w gminie (ocena mieszkańców i gości), zmniejszenie ilości drobnych przestępstw	Urząd Miasta, statystyki policyjne	
Zmniejszenie bezrobocia w gminie i przeciwdziałanie zwiększającej się sferze ubóstwa mieszkańców	Liczba utworzonych miejsc pracy, liczba korzystających z pomocy społecznej i wsparcia lokalnych organizacji pozarządowych	Urząd Miasta, Centrum Pomocy Rodzinie	
Zwiększenie stopnia rozwoju mieszkalnictwa w gminie	Liczba mieszkań	Urząd Miasta	
Rozwój systemu oświaty w gminie i rozbudowa infrastruktury szkół	Racjonalna, planowa sieć szkół na terenie gminy, stabilizacja pracy szkół, rozwój działających szkół	Urząd Miasta, Dyrekcje szkół	
Podniesienie jakości opieki zdrowotnej w gminie	Liczba korzystających z usług medycznych, liczba trafnych diagnoz, mniejsza liczba przypadkowych zgonów	SPZOZ, statystyki służby zdrowia	
Wspieranie inicjatyw kulturalnych oraz sportu i rekreacji w gminie	Zwiększona aktywność mieszkańców, zadowolenie mieszkańców, liczba gości	Urząd Miasta	

5.5 SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII.

System aktualizacji strategii zakłada wprowadzanie zmian w dokumencie strategicznym. Zmiany będą proponowane przez Zarząd Miasta, opiniowane przez grupę społeczną, Forum Rozwoju Gminy i zatwierdzone przez Radę Miasta i Gminy Góry Kalwarii.

❖ System aktualizacji strategii

- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria będzie co roku poddawana przeglądowi oraz aktualizacji. System ten jest odmienny dla części dokumentu określającej wizję rozwoju i cele strategii (strategiczne i szczegółowe) oraz dla części programowej (strategie i programy realizacyjne oraz zadania),
- *część „strategiczna”* będzie poddawana przeglądowi oraz aktualizacji w cyklu kadencji władz samorządowych (tzw. aktualizacja taktyczna) z przesunięciem okresu objętego planowaniem o kolejne 4 lata (planowanie kroczące),
- *część „programowa”* będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji co roku; bardzo ważnym narzędziem wprowadzania Strategii w życie będzie opracowany przez Zarząd Miasta **roczny plan realizacji strategii**
- aktualizację dokonuje się w formie planowania partnerskiego, a zatwierdza ją Rada Miejska,
- po wprowadzeniu zmian w strategii Koordynator wdrażania strategii zobowiązany jest dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom (zwłaszcza koordynatorom poszczególnych strategii i programów realizacyjnych) informację o dokonanej aktualizacji strategii.

System zarządzania realizacją strategii można wspomóc poprzez audit zewnętrzny, co daje większą skuteczność realizacji celów i zadań oraz pozwala na profesjonalne uaktualnienie i zmiany, głównie w części realizacyjnej strategii, pozwala na lepszą identyfikację źródeł finansowania pod kątem projektów i większą skuteczność pozyskiwania środków zewnętrznych.

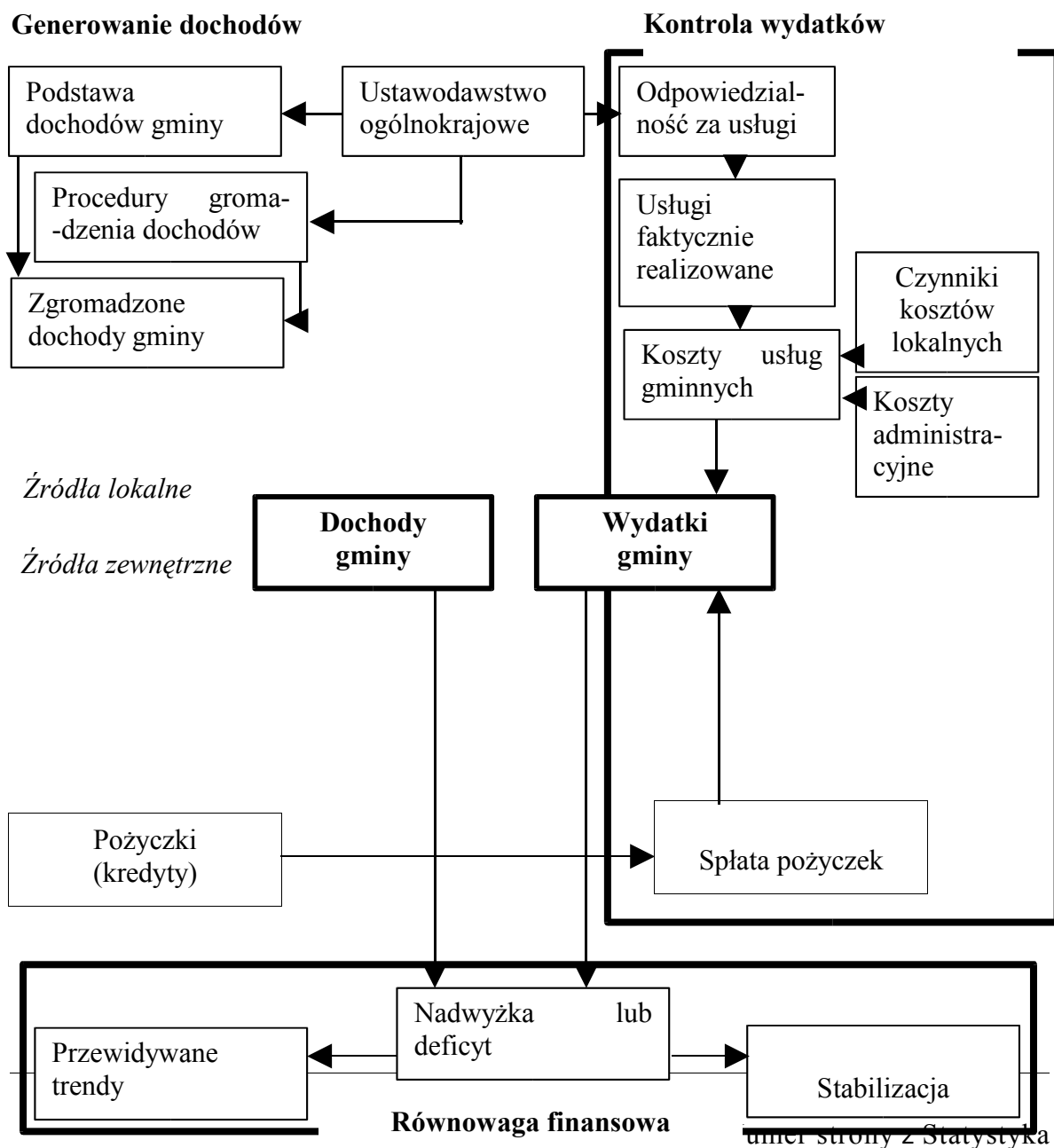
Auditor może pomóc Zarządowi Miasta w obiektywnej aktualizacji strategii między innymi poprzez: zalecenia do zarządzania strategią, rekomendacje do budżetu, motywowanie społecznego zespołu zarządzającego strategią, analizę stanu pozyskiwania środków, sugestie w zakresie programów realizacyjnych, projektów. Pomoc auditora, może dotyczyć także identyfikacji źródeł finansowania projektów, opracowania wniosków o dofinansowanie oraz ich rekomendowania do sponsorów, przygotowania i przeprowadzenia specjalistycznych szkoleń. Istnieje możliwość zlecenia auditu Umbrelli.

6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIE I PROPOZYCJE DZIAŁAŃ PROMOCYJNYCH W GMINIE

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

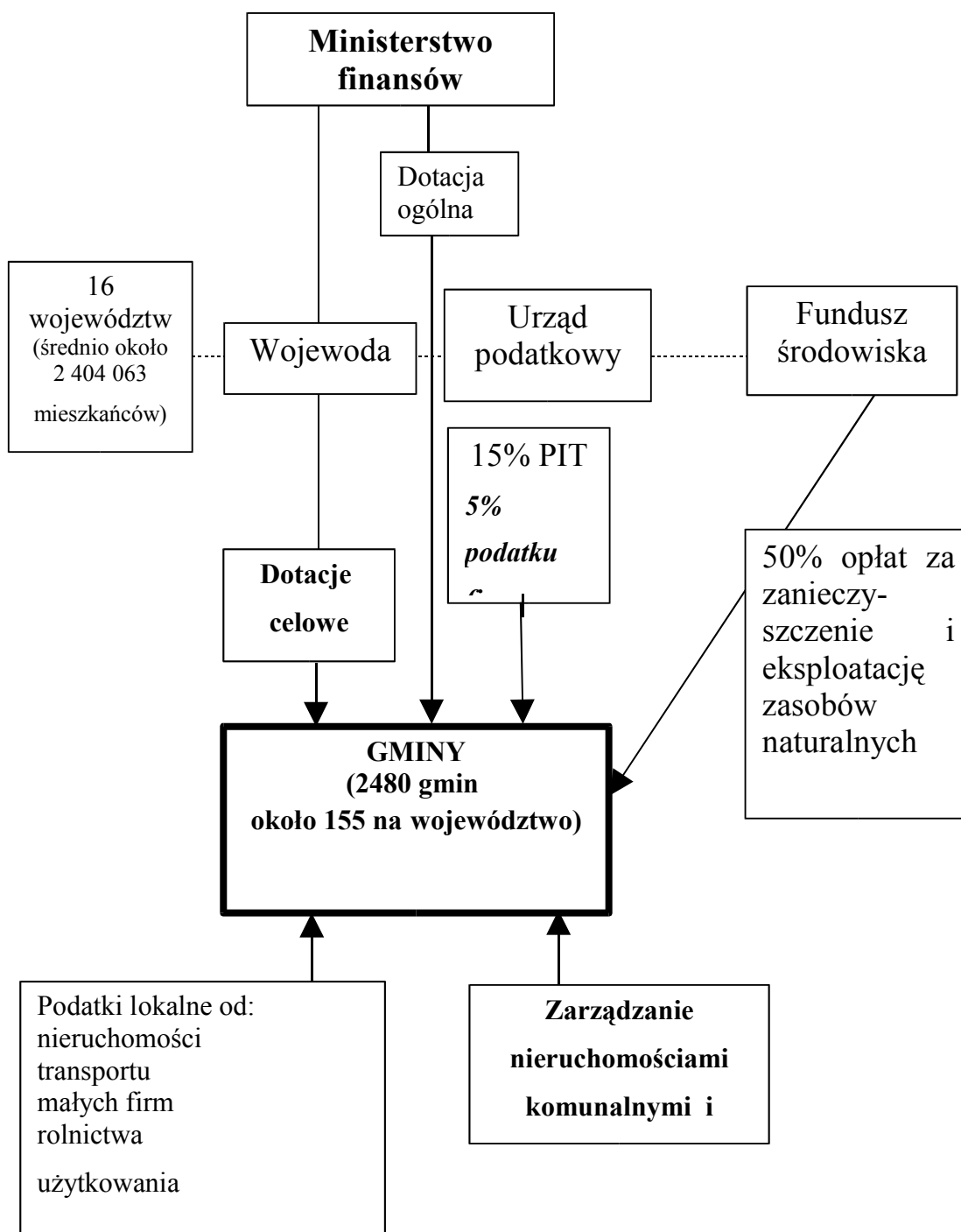
6.1. DOCHODY I WYDATKI GMINY

Warunkiem realizacji zrównoważonego rozwoju gminy jest finansowanie przedsięwzięć rozwojowych. Część funduszy na ten cel pochodzi z dochodów gromadzonych przez władze gminne (podatki, subwencje, dotacje itp.) Dlatego tak ważny jest mechanizm zarządzania finansami gminy (rys. 1)

Rys. 1. Podstawowe współzależności w zarządzaniu finansami gminy wg Banku Światowego (McMaster 1991)

oraz źródła dochodów gminy (rys.2.)

Rys. 2. Źródła dochodów gminy

Istotne jest także procentowe ukształtowanie wielkości dochodów

Tab. 1. **Struktura dochodów budżetów gmin w latach 1991-1993 (Patrzalek 1996)**

Wyszczególnienie dochodów	Lata			
	1991	1992	1993	1994
Dochody ogółem, w tym:	100,0	100,0	100,0	100,0
- dochody własne	45,6	47,3	46,5	40,3
- udział w podatkach będących dochodem budżetu państwa	28,9	22,2	25,4	23,1
- dotacje celowe z budżetu państwa	12,0	18,8	16,7	21,7
- subwencje ogólne z budżetu państwa	13,5	16,7	11,4	3,7
- subwencja oświatowa z budżetu państwa	x	x	x	11,2

Opóźnienia w rozwoju gmin w Polsce są duże i w związku z tym potrzebne są znaczne nakłady na inwestycje. Na ogół jednak następuje bardzo poważny niedobór środków inwestycyjnych w porównaniu z przewidywanymi dochodami gminy. W sytuacji tak znacznego braku środków na inwestycje niezbędne są poszukiwania sposobów ich zwiększenia. Możliwości wzrostu dochodów z podatków, subwencji czy dotacji są niewielkie, gdyż zasady określające wysokość tego rodzaju wpływów są centralnie ustalane. Statystycznie najwyższy udział w dochodach budżetowych samorządów w Polsce mają dochody z majątku gmin i pozostałe dochody (sprzedaż mienia komunalnego, wpływy z usług komunalnych). Drugą pozycję w dochodach zajmuje udział gmin w podatkach dochodowych budżetu państwa (od osób fizycznych, osób prawnych), następnie udział dochodów z podatków i opłat lokalnych (w tym opłata skarbową, podatek od nieruchomości, podatek od środków transportu, podatek rolny, podatek - karta podatkowa, podatek od spadków i darowizn). Trzecią zaś dotacje i subwencje. Obok podstawowych źródeł dochodów należy zwrócić uwagę na źródła dodatkowe, jakie stanowi majątek gminy. Można uzyskać pewne wpływy do budżetu gminy Góra Kalwaria ze sprzedaży nieruchomości komunalnych, w tym ze sprzedaży gruntów i z opłat za dzierżawę gruntów. Dobre praktyki w tym zakresie każą usprawnić system zarządzania nieruchomościami komunalnymi. Mogą to być kompleksowe przeglądy nieruchomości zarządzanych przez władze Góry Kalwarii na obszarze całej gminy lub jej części (np. w mieście) Ten tak zwany przegląd obszarowy powinien obejmować nie tylko równoczesną

analizę użytkowania i możliwości rozwoju różnych nieruchomości, ale także uwzględniać całkowite lub częściowe zmiany funkcji oraz użytkowników. Przegląd taki pozwoli na określenie nadwyżek majątku, które mogą zostać sprzedane lub wykorzystane na inne cele. Na przykład na terenie po upadłym przedsiębiorstwie można stworzyć strefę inwestycyjną lub do budynku po byłej szkole wprowadzić Inkubator Przedsiębiorczości. Oba te przedsięwzięcia będą generowały jednocześnie dochody własne i transferowały środki zewnętrzne do gminy oraz wpływały na zmniejszenie bezrobocia, pobudzenie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców, a także stwarzały dobrą ofertę dla inwestorów z zewnątrz.

Gmina może wносить, w postaci aportu, wolne nieruchomości do spółek i przedsiębiorstw z jej udziałem. Ważnym partnerem dla władz gminy Góra Kalwaria w finansowaniu jej rozwoju będzie sektor prywatny, głównie małe i średnie firmy usługowe i produkcyjne. W przypadku tak określonych form działalności gospodarczej szczególne znaczenie mają zagadnienia organizacyjne. Nawet w przypadku firm samodzielnych istotna jest współpraca z gminą w zakresie znalezienia odpowiedniego lokalu, nawiązania współpracy z partnerami, znalezienia mieszkań dla pracowników, obsłudze prawno-księgowej firm, pomocy doradczej, technicznej, administracyjnej, doinwestowaniu firm ze środków zewnętrznych. Dlatego zasadnym staje się powstanie w gminie Góra Kalwaria, szczególnie dla firm nowopowstających, Inkubatora Przedsiębiorczości. Może to być instytucja samodzielna lub prowadzona przez Agencję Rozwoju Lokalnego. W obu przypadkach wskazany jest udział gminy w przedsięwzięciu. W przypadku powołania Agencji Rozwoju Lokalnego nowo powstałym firmom mogłaby być udzielana również pomoc finansowa. Agencja nie tylko mogłaby pokryć część kosztów działalności tych przedsiębiorstw, ale także pośredniczyć w zdobywaniu potrzebnych środków, pochodzących z różnego rodzaju funduszy i programów ogólnokrajowych i międzynarodowych. Firmy, które odniosły sukces dzięki takiej pomocy, mogą stać się dobrymi partnerami gminy w zakresie promowania przedsiębiorczości i procesie podejmowania inwestycji mających na celu dalszy rozwój Góry Kalwarii.

Utworzenie banku informacji, ułatwienie dostępu do informacji o warunkach inwestowania w gminie i aktualnych planach jej rozwoju przez władze lokalne może mieć duże znaczenie dla powstających firm lokalnych oraz zamiejscowych, poszukujących wolnych obszarów dla swojej działalności.

Niezbędne jest również przedstawienie analiz porównawczych, w których wyraźnie wykazane byłyby korzyści wynikające z lokalizacji działalności konkretnych firm w mieście i gminie Góra Kalwaria. Potrzebne jest więc podejście marketingowe do dzieła promowania gminy, podobnie jak robi się to w przypadku przedsiębiorstwa.

1. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA ZEWNĘTRZNEGO GMINY

I. Gmina powinna się przygotować do pozyskiwania funduszy ze źródeł zewnętrznych poprzez:

Przeprowadzenie diagnozy gminy - zebrana dokumentacja dotycząca zasobów gminy, analiza słabych i mocnych stron jej rozwoju, zidentyfikowane uwarunkowania otoczenia zewnętrznego (szanse i zagrożenia)

Przeprowadzenie auditu zrównoważonego rozwoju - ocena stanu rozwoju gminy w kontekście integracji z Unią Europejską, ocena zakresu wdrażania strategii rozwoju i przygotowania do korzystania ze środków przedakcesyjnych.

Dokumenty strategiczne - studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego, strategia i programy zrównoważonego rozwoju, projekty,

Sprawny system zarządzania zrównoważonym rozwojem

- podmioty: Społeczne Forum Rozwoju, Wydział lub Referat ds. Rozwoju i Promocji
- metody: Wskaźnikowy System Oceny Zrównoważonego Rozwoju, instrumenty wspomagające zarządzanie (plany inwestycyjne, budżet zadaniowy, system zarządzania jakością)
- środki: własne lub obce (np. obligacje komunalne, kredyty, pożyczki, leasing, środki pomocowe, przedakcesyjne)

Zasoby ludzkie i instytucje wspierające gminę - stowarzyszenia rozwoju lokalnego, Agencja Rozwoju Lokalnego

Współpraca lokalna, regionalna, międzynarodowa

- związki gminne
- stowarzyszenia gmin
- konsorcja (w ramach projektu)

- miasta i gminy partnerskie
- projekty transgraniczne (Euroregiony)

II. Klasyfikacja źródeł finansowania gminy

1. Krajowe źródła finansowania gminy

a) pozagminne środki publiczne

- subwencje (ogólna wg przeliczeniowej liczby mieszkańców gminy, ma charakter powszechny), oświatowa (na zadania oświatowe, naliczana wg algorytmu, ma charakter powszechny), wyrównawcza (przeznaczona dla gmin w których wskaźnik podstawowych dochodów podatkowych na jednego mieszkańca jest mniejszy od 85% analogicznego wskaźnika obliczonego dla wszystkich gmin w Polsce), rezerwa subwencji przewidziana między innymi na przeciwdziałania kataklizmom - np. powódź, huragan lub usuwanie ich skutków.
- dotacje celowe na dofinansowanie zadań własnych gminy (nie mają charakteru powszechnego)
 - inwestycje realizowane przez gminy np. infrastrukturalne
 - zadania z zakresu pomocy społecznej (np. zasiłki pielęgnacyjne, Ośrodki Pomocy Społecznej, pomoc w naturze - środki wypłaca Wojewoda)
 - wypłaty dodatków mieszkaniowych
 - utrzymywanie prowadzonych szkół ponad podstawowych, artystycznych I stopnia oraz placówek oświatowych (jeżeli gmina takie placówki prowadzi)
 - dofinansowanie zadań własnych gmin na obszarze których wystąpiła powódź
- dotacje celowe na zadania rządowe zlecone gminom (np. na usługi publiczne - oświetlenie ulic, placów, Obrona Cywilna, prowadzenie poboru do wojska, prowadzenie rejestru wyborczego, spisy rolne itp.)
- dotacje z tytułu ulg i zwolnień ustawowych w podatku rolnym i leśnym (oblicza się je na podstawie wniosku gminy do Ministra Finansów)

b) środki pozabudżetowe

- środki specjalne będące w dyspozycji organów państwowych (dotacje) np. Totalizator Sportowy - środki będące dotychczas w dyspozycji Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki, przeznaczone na dopłaty do inwestycji w zakresie turystyki, rekreacji i sportu, środki na dofinansowanie napraw obiektów sportowych po powodzi

(Kancelaria Premiera), wyodrębniony rachunek Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych (środki przeznaczone na usuwanie skutków powodzi)

- państwowe fundusze celowe (dotacje, pożyczki, refundacje)
- 1) dofinansowanie inwestycji infrastrukturalnych realizowanych w systemie robót publicznych jako zadanie własne gminy, w gminach zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym. Fundusze te mogą być także przeznaczone na refundację kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody, składki ZUS bezrobotnych oraz refundację do 50% rzeczowych kosztów organizacji robót publicznych
- 2) NFOŚiGW, WFOŚiGW (na cele stanowiące zadania tych funduszy oraz na likwidacja skutków powodzi)
- 3) PFRON - na rehabilitację osób niepełnosprawnych, usuwanie barier architektonicznych itd.
- agencje rządowe, fundacje i inne środki specjalne (dotacje, subwencje, kredyty, pożyczki)

Środki te są przeznaczone na cele społeczne i społeczno użyteczne takie jak:

- ochrona zdrowia
- rozwój gospodarki i nauki
- oświata i wychowanie
- kultura i sztuka
- opieka i pomoc społeczna
- ochrona środowiska i zabytków

Fundacje (między innymi):

- Polska Agencja Rozwoju Regionalnego
- Agencja Rozwoju Komunalnego
- Fundacja Fundusz Współpracy
- Ekofundusz (dotacje - środki pochodzące z ekokonwersji polskiego zadłużenia w Klubie Paryskim)
- Fundacja Współpracy Polsko - Niemieckiej
- Fundacja Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund

- „ETOH” - Fundusz Rozwoju Profilaktyki, Edukacji i Terapii Problemów Alkoholowych
- Fundacja Rozwoju Kultury Fizycznej
- Fundacja Sportu i Turystyki „Warta”

Agencje (między innymi):

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dotacje na infrastrukturę, pożyczki na tworzenie miejsc pracy dla bezrobotnych)

Krajowy Fundusz Mieszkaniowy (dotacje, preferencyjne kredyty na infrastrukturę techniczną towarzyszącą budownictwu mieszkaniowemu, odnowienie budynków mieszkalnych i infrastruktury po powodzi)

- instytucje i mechanizmy finansowe:

- banki: BOŚ, BGŻ
- towarzystwa leasingowe
- inwestycje kapitałowe (udział w spółce poprzez zakup np. pakietu akcji)
- obligacje komunalne

- Instytucje prywatne (finansujące głównie organizacje pozarządowe)

- fundacje krajowe i przedstawiciele fundacji zagranicznych

2. Międzynarodowe źródła finansowania gminy

- ISPA - przedakcesyjny instrument polityki strukturalnej
- SAPARD
- Bank Światowy
- Globalny Fundusz Środowiskowy (GEF) - wymagana współpraca gminy z organizacją pozarządową
- Umbrella Project
- PHARE 2
- EBOR - Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju
- EBI - Europejski Bank Inwestycyjny
- Fundacje i fundusze prywatne

Programy finansowe i linie budżetowe będące w chwili obecnej w zasięgu gminy:

- ✧ Rezerwa celowa: Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (lub obecny odpowiednik tego ministerstwa) na przeciwdziałanie bezrobociu. Środki Europejskiego Funduszu Społecznego.
- ✧ Bank Światowy
 - Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich
 - Program Przeciwdziałania Bezrobociu
- ✧ PHARE 2 (400 mln Euro)
 - Program Spójność Społeczna i Gospodarcza
 - Regionalny Program Doskonalenia Kadr
 - SAPARD (168 mln Euro) - uruchomienie środków przewidziane jest w III kwartale 2002 roku

Zaleca się pozyskanie następujących informacji przed złożeniem aplikacji o dofinansowanie projektu:

- ✧ Co wynika bezpośrednio dla gminy ze strategii województwa? Źródło informacji -Urząd Marszałkowski
- ✧ Regionalny Komitet Sterujący - należy rozeznaczyć skład i kalendarz obrad Komitetu

<p style="text-align: center;">6.2. Określanie przedsięwzięć realizacyjnych ze wskazaniem źródeł finansowania</p>
--

I. Systematyzowanie zadań, przedsięwzięć, inwestycji w gminie w kontekście źródeł finansowania.

1. Aby usystematyzować przedsięwzięcia realizacyjne pod kątem określonych źródeł finansowania, wskazany jest podział projektów na następujące obszary:

- środowisko
- sfera społeczna
- gospodarka
- infrastruktura techniczna
- zarządzanie zrównoważonym rozwojem

2. Należy nawiązać współpracę lokalną i regionalną z samorządami i organizacjami pozarządowymi.

3. Należy zdywersyfikować źródła finansowania przedsięwzięć, inwestycji. Nie wskazane jest skupianie finansowania projektów tylko na jednym źródle finansowania.

3. Zaleca się przeprowadzenie auditu zrównoważonego rozwoju w celu uaktualnienia strategii, oceny stopnia rozwoju gminy w stosunku do innych gmin w Polsce i za granicą oraz dostosowania jej do wymogów Unii Europejskiej pod kątem pozyskiwania środków przedakcesyjnych.

4. Projekty tworzone pod kątem źródeł finansowania ze środków przedakcesyjnych powinny być przygotowywane w/g matrycy projektu, przyjętej w standardach Unii Europejskiej.

Przykład:

Cele i zadania projektu	Wskaźniki realizacji (rozwoju)	Założenia
Cele strategiczne		
Cele szczegółowe		
Zadania		

Informacje dotyczące przygotowania projektów dostępne są pod adresem internetowym:

www.mazowieckie.pl

II. Główne formy finansowania przedsięwzięć realizacyjnych

Wybór i stosowanie określonej formy finansowania ekorozwoju, w tym ochrony środowiska, zależy w praktyce do trzech najważniejszych czynników:

- rodzaju przedsięwzięcia (działalność inwestycyjna, edukacja itd.),

- statusu wnioskodawcy w przypadku pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych (samorząd, przedsiębiorstwo, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne itp.),
- rodzaju instytucji finansującej (bank, budżet państwa, fundacje itp.).

System finansowania przewiduje wykorzystanie następujących podstawowych form:

- pożyczki i kredyty,
- dotacje (tzw. granty) i subwencje,
- środki własne,
- obligacje (w tym obligacje komunalne),
- leasing finansowy i operacyjny,
- zapisy i darowizny.

Źródła finansowania zadań programów ekorozwoju.

Do źródeł tych należy zaliczyć środki:

1. funduszy celowych (tzw. ekologicznych),
2. własne podmiotów gospodarczych,
3. budżetów samorządów terytorialnych (*gmin, powiatów i województw*),
4. własne ludności i środki społeczne,
5. budżetu państwa,
6. sektora bankowego,
7. pomocy zagranicznej (środki funduszy i programów pomocowych).

Struktura systemu funduszy ekologicznych.

Krajowy system pozabudżetowych funduszy ekologicznych tworzą:

- 1. Najważniejszy pod względem dysponowanych środków Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, będący od 1 stycznia 1999 roku 4 poziomowym systemem wyspecjalizowanych funduszy o następującej strukturze:
 - - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)
 - - 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW)
 - - powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (PFOŚiGW) w 308 powiatach i 65 miastach na prawach powiatów
 - - 2489 gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (GFOŚiGW) .
- 2. W dużym stopniu proekologiczny charakter mają też:
 - Fundusz Leśny,
 - Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.

Powiatowe i gminne fundusze nie mają osobowości prawnej.

Główne źródło wpływów funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Stanowią je opłaty i kary. I tak do:

- 1. GFOŚiGW wpływa:
 - 50% opłat i kar za składowanie odpadów,
 - 100% kar za usuwanie drzew i krzewów,
 - 20% opłat i kar za pozostałe rodzaje gospodarczego korzystania ze środowiska;
- 2. PFOŚiGW wpływa:
 - 10% za składowanie odpadów,
 - 10% opłat i kar za pozostałe rodzaje gospodarczego korzystania ze środowiska;
- 3. WFOŚiGW wpływa:
 - 72% pozostałych środków po odpisach na PFOŚiGW i GFOŚiGW, tzn. po odpisaniu 60% wpływów z opłat i kar za składowanie odpadów i 30% wpływów z opłat i kar za pozostałe rodzaje gospodarczego korzystania ze środowiska,
 - nadwyżka gminnych i powiatowych funduszy, których dochody są większe niż 15 krotność średniej krajowej dochodów z roku poprzedniego przypadających na 1 mieszkańca;

- 4. NFOŚiGW wpływa:
- 28% pozostałych środków po odpisach na PFOŚiGW i GFOŚiGW,
- 100% opłat i kar za zasolenie wód powierzchniowych przez kopalnie węgla kamiennego,
- 100% opłat i kar z tytułu emisji tlenków azotu oraz opłat górniczych i geologicznych.

Dochodami NFOŚiGW oraz funduszy wojewódzkich mogą być także środki z tytułu:

- udziału tych funduszy w spółkach,
- emisji obligacji,
- zaciągania kredytów i udzielania oprocentowanych pożyczek na realizację zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- oprocentowania rachunków bankowych,

a także:

- zyski z finansowanych przedsięwzięć,
- wpływy i środki z innych funduszy,
- inne dochody określone przez Radę Ministrów.

Przeznaczenie środków funduszy ekologicznych.

Środki tych funduszy przeznaczone są na finansowanie w całości lub w części przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną. Strukturę zadań stanowiących przedmiot szczególnego zainteresowania funduszy przedstawia poniższa tabela.

Zadania finansowane przez fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

ZADANIA UNIWERSALNE -do finansowania przez GFOŚiGW, WFOŚiGW i NFOŚiGW	ZADANIA SPECYFICZNE - dla WFOŚiGW i NFOŚiGW	ZADANIA SPECYFICZNE - dla NFOŚiGW
<p>1. edukacja ekologiczna i propagowanie działań proekologicznych</p>	<p>6. działania na rzecz ochrony przyrody, w szczególności lasów</p>	<p>11. rozwój przemysłu produkcji urządzeń mechanicznych i aparatury kontrolno-pomiarowej, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej,</p>
<p>2. wspomaganie systemów kontrolno-pomiarowych stanu środowiska</p>	<p>7. zapobieganie i likwidacja nadzwyczajnych zagrożeń środowiska</p>	<p>12. rozwój specjalistycznego potencjału wykonawczego do realizacji inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej</p>
<p>3. zadania modernizacyjne i inwestycyjne służące ochronie środowiska</p>	<p>8. badania naukowe i upowszechnianie ich wyników oraz postępu technicznego w ochronie środowiska i gospodarce wodnej</p>	<p>13. rozwój sieci stacji pomiarowych, laboratoriów i ośrodków przetwarzania informacji, służących badaniu jakości środowiska</p>
<p>4. urządzania i utrzymanie terenów zielonych, zadrzewień, zakrzewień i parków wiejskich</p>	<p>9. opracowanie i wdrażanie nowych technik i technologii, w szczególności dotyczących:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ścieków, - promieniowania, - paliw i spalin, - utylizacji odpadów, - ograniczenia hałasu 	<p>14. realizacja kompleksowych programów badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych oraz programów edukacji ekologicznej,</p>
<p>5. gospodarcze wykorzystanie i składowanie odpadów,</p>	<p>10. profilaktyka zdrowotna dzieci żyjących na obszarach zagrożenia ekologicznego</p>	<p>15. pierwsze wyposażenie nowo tworzonych przedsiębiorstw, nowych działów lub wydziałów w istniejących przedsiębiorstwach i jednostkach badawczych</p>

<p>ZADANIA SPECYFICZNE dla gminnych funduszy:</p> <p>1. inne cele służące ochronie środowiska w gminie, ustalone przez radę gminy</p>	<p>ZADANIA SPECYFICZNE dla wojewódzkich funduszy:</p> <p>1. Inne zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną, ustalone w planie działalności wojewódzkich funduszy</p>	<p>16. Inne zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną, ustalone w planie działalności narodowego funduszu</p>
<p>ZADANIA finansowane przez PFOŚiGW</p> <p>1. Składowanie i unieszkodliwianie odpadów w tym współfinansowanie inwestycji ekologicznych o charakterze ponadgminnym.</p>		

Środki pomocowe przeznaczone na finansowanie zadań programów ekorozwoju.

Lista programów pomocowych jest bardzo długa. Finansowa pomoc zagraniczna na ochronę środowiska w Polsce jest w formie dotacji, kredytów preferencyjnych i komercyjnych. Pomoc ta jest udzielana głównie przez Unię Europejską, ONZ, Bank Światowy, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, rządu USA, Japonii oraz 9 krajów europejskich, przy największym udziale Niemiec, Danii, Holandii i krajów skandynawskich.

Szczególne znaczenie w finansowaniu realizacji koncepcji ekorozwoju, w tym zadań z zakresu ochrony środowiska mają następujące programy i fundusze o charakterze pomocowym:

- **Ekofundusz** - fundacja zajmująca się dystrybucją funduszy pochodzących z ekokonwersji długów, działająca od 1993 roku,
- **Globalny Program na rzecz Środowiska** (GEF- Global Environmental Facility) z podprogramem „małe granty” - od 1994,
- **program UNDP**, w tym Umbrella Project,
- **program Regionalnego Centrum Środowiskowego** na Europę Środkową i Wschodnią (REC) - od połowy 1990,
- **program PHARE** Unii Europejskiej (UE), w tym programy transgranicznej współpracy europejskiej CBC - („Cross Border Cooperation”), „Czarny Trójkąt” itp.

6.3. POMOC PRZEDAKCESYJNA UNII EUROPEJSKIEJ

Programy pomocowe mające szczególne znaczenie w najbliższych latach

W najbliższych latach podstawowe znaczenie będą miały środki programów wspierających działania priorytetowe, przewidziane do wykonania w okresie przedakcesyjnym. Od roku 2000 Unia Europejska zamierza przekazać dla wszystkich 6 państw kandydujących pomoc w wysokości 3,12 mld Euro rocznie, w tym w ramach programu:

❖ **PHARE 2 - około 400 mln euro***

Z podanej rocznej kwoty przewidywanej dla PHARE jedynie około 150 mln euro są to środki na dofinansowanie działań o charakterze strukturalnym, pozostała część to program rozwoju instytucjonalnego oraz inwestycje w zakresie osiągnięcia standardów unijnych, innych niż inwestycje w spójność gospodarczo-społeczną.

❖ **ISPA - około 350 mln euro** (jest to kwota łączna na sektor ochrony środowiska i rozwój sieci transportu, po ok. 50% każdy)

• **SAPARD - około 170 mln euro**

Razem około 920 mln euro

Działanie wszystkich trzech programów przewidziane jest na lata **2000-2006**. Jeśli Polska wejdzie wcześniej do UE niż w 2006 roku, to równocześnie **straci prawo** do korzystania z tych programów. Jednocześnie zostanie objęta pomocą w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, której wartość szacuje się na około 5-8 mld euro.

PHARE - spójność gospodarczo-społeczna

Celem tego programu jest inwestowanie w projekty związane z **rozwojem regionalnym (zwiększenie spójności gospodarczo-społecznej)**. Pomogą one Polsce osiągnąć wyższy poziom rozwoju i przyczynić się do wyrównania różnic pomiędzy regionami. Projekty będą realizowane w ramach działań przewidzianych w NPPC oraz we **Wstępnym Narodowym Planie Rozwoju**. Ze względu na ograniczoną ilość środków pomoc trafiać będzie tylko do **określonych regionów**. W ramach pierwszego programu Spójności Gospodarczo-Społecznej (budżet PHARE 2000) wsparcie otrzymały następujące województwa:

- warmińsko-mazurskie
- podlaskie,
- lubelskie,
- podkarpackie,
- śląskie.

Z budżetu PHARE 2001 skorzystały ponownie te same pięć województw oraz dodatkowo trzy nowe:

- kujawsko-pomorskie,
- łódzkie,
- świętokrzyskie.

Program Spójności Gospodarczo-Społecznej ma również dać polskim województwom unikalną szansę na zapoznanie się i praktyczne zastosowanie reguł rządzących programowaniem, kontrolą i wykorzystaniem środków z **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego**, których Polska będzie beneficjentem po przystąpieniu do UE. Działania podejmowane w ramach tego programu będą więc realizowane na podobieństwo inicjatyw wspieranych przez te dwa fundusze strukturalne.

I tak działania podejmowane jako pilotaż **ERDF** mają na celu:

- rozbudowę i modernizację infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów i rozwojowi gospodarczemu,
- restrukturyzację bazy ekonomicznej regionów i tworzenie warunków jej dywersyfikacji,
- wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.

Pilotaż **ESF** to działania mające na celu rozwój zasobów ludzkich poprzez:

- lepsze dostosowanie kwalifikacji kadr regionów do zmieniających się potrzeb rynku, a tym samym lepsze dostosowanie przedsiębiorstw (zwłaszcza MSP) do wymagań rynku i zwiększenie ich konkurencyjności; wymiernym efektem będzie zwiększenie szans na zachowanie istniejących miejsc pracy,
- przeciwdziałanie bezrobociu poprzez usługi (doradztwo, informacja, przekwalifikowanie) dla osób zagrożonych bezrobociem (mieszkańcy obszarów wiejskich, młodzież, pracownicy restrukturyzowanych przedsiębiorstw); wymiernym efektem będzie zwiększenie szans na znalezienie zatrudnienia oraz samozatrudnienie,

- promocja lokalnych porozumień na rzecz zatrudnienia poprzez doradztwo i szkolenia przeznaczone dla samorządów lokalnych i partnerów społecznych; wymiernym efektem będzie powstanie (zainicjowanie) paktów, porozumień lokalnych służących kreowaniu zatrudnienia.

W ramach PHARE 2001 do powyższych aktywności dołączyły jeszcze działania mające na celu wsparcie reformy szkół zawodowych.

Za ogólną koordynację programu odpowiedzialne jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Budownictwa. Projekty dotyczące rozwoju zasobów ludzkich są nadzorowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Opracowaniem projektów zgłaszanych do realizacji w ramach Programu oraz ich wdrażaniem zajmują się samorządy wojewódzkie, uwzględniając strategiczne założenia co do przyszłości społeczno-gospodarczej regionu oraz jego palące problemy. Oznacza to, że pomoc uzyskają projekty wskazane przez regionalne władze samorządowe w **wojewódzkich programach rozwoju regionalnego** dla programu PHARE - Spójność Gospodarczo-Społeczna, które z kolei muszą być zgodne z wojewódzką strategią rozwoju.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Budownictwa
Departament Kontaktów Wojewódzkich i Programów Pomocowych
tel. (0-22) 661 88 89; fax (0-22) 621 56 93

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Departament Programów Przedakcesyjnych i Strukturalnych
tel. (0-22) 828 81 77; 828 06 57; fax (0-22) 828 68 06

Program ISPA

Program ten ma na celu **ujednoczenie poziomu infrastruktury technicznej** w państwach ubiegających się o członkostwo w UE w zakresie **transportu i ochrony środowiska**. Ma on odgrywać podobną rolę jak Fundusz Spójności w Unii Europejskiej i będzie funkcjonował na zbliżonych założeniach.

Na realizację ISPA w latach 2000-2006 UE ma przeznaczyć 7 mld Euro, około 1 mld Euro rocznie na wszystkie państwa ubiegające się o członkostwo w UE. Celem podstawowym programu jest przygotowanie krajów stowarzyszonych do członkostwa w UE w dziedzinie infrastruktury ochrony środowiska i transportu. Za priorytety w jego funkcjonowaniu uznano:

a) ochronę środowiska:

- zwalczanie problemów spowodowanych zanieczyszczeniem wód i powietrza;
- pomoc w zakresie utylizacji odpadów;
- wsparcie wdrażania *acquis communautaire* w zakresie ochrony środowiska;

b) transport:

- rozwój infrastruktury transportowej,
- połączenie systemów komunikacyjnych z infrastrukturą krajów członkowskich UE,
- budowa transeuropejskiej sieci transportowej.

Wstępnie Komisja Europejska przeznaczyła na dofinansowanie polskich projektów w ramach ISPA około 350 mln euro, po około 50% (175 mln euro) na każdy z sektorów, tzn. na transport i środowisko.

Ze względu na charakter realizowanych przedsięwzięć z dziedziny transportu inicjatywę składania propozycji finansowania z ISPA posiada głównie Dyrekcja Generalna Dróg Publicznych, Dyrekcja Generalna PKP oraz inne agendy związane z rozwojem infrastruktury transportowej o znaczeniu międzynarodowym. Inwestycje będą lokalizowane głównie w tzw. korytarzach europejskich, których przebieg został ustalony na konferencjach międzynarodowych na Krecie i w Helsinkach.

W dziedzinie ochrony środowiska rozpatrywane będą projekty składane przez samorzady lub związki samorządowe, które w ostatecznym rozrachunku będą również beneficjentami tych projektów.

Podobnie jak w Funduszu Spójności koszty inwestycyjne składanych projektów powinny przekraczać 5 mln euro.

Do programu ISPA na rok 2000 Polska miała w pełni gotowe projekty z końcem 1999 roku.

Za przygotowanie programu w Polsce odpowiedzialne są w zakresie:

OCHRONY ŚRODOWISKA

Ministerstwo Środowiska
Departament Obsługi Funduszy Zagranicznych
tel. (0-22) 825 94 26; (0-22) 825 87 61

Jednostka wdrażająca

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ul. Konstruktorska 3a, 00-637 Warszawa
tel. (0-22) 849 00 79; fax (0-22) 849 20 98

TRANSPORTU

Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej
Departament Finansów i Analiz Ekonomicznych
tel. (0-22) 630 13 60; fax (0-22) 630 13 63

Program SAPARD

Program ten ma za zadanie wesprzeć **restrukturyzację rolnictwa i rozwój obszarów wiejskich**. Ma ułatwić przyjęcie dorobku prawnego Wspólnoty (*acquis communautaire*) oraz wesprzeć procesy przemian strukturalnych sektora rolnego i obszarów wiejskich w krajach starających się o członkostwo w UE.

Zasady funkcjonowania programu SAPARD zostały określone w rozporządzeniu Rady Unii Europejskiej nr 1268/99 (*Council Regulation EC No 1268/99 on Community support pre-accession measures for agriculture and rural development in the applicant countries*

of central and eastern Europe in the pre-accession period). Analizując potrzeby wsi i rolnictwa oraz w oparciu o Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa, Spójną Politykę Strukturalną Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa, jak również konsultacje przeprowadzone przez Departament Pomocy Przedakcesyjnej i Funduszy Strukturalnych, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przygotowano Program Operacyjny SAPARD dla Polski. Dokument ten został przedstawiony Komisji Europejskiej w grudniu 1999 roku i zatwierdziła go decyzja wydana przez KE w dniu 18 października 2000r.

W w/w Programie Operacyjnym strona Polska wyodrębniła następujące działania wraz z uszczegóławiającymi je schematami:

1. Poprawa przetwórstwa i marketingu produktów rolnych i rybnych:

- wsparcie restrukturyzacji przetwórstwa i poprawy marketingu artykułów pochodzenia zwierzęcego (sektor: mleczarski, mięsny i rybny),
- wsparcie restrukturyzacji przetwórstwa i poprawy marketingu owoców i warzyw.

2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych:

- restrukturyzacja produkcji mleka,
- modernizacja gospodarstw specjalizujących się w produkcji zwierząt rzeźnych,
- zwiększenie różnorodności produkcji gospodarstw rolnych.

3. Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich:

- zaopatrzenie gospodarstw wiejskich w wodę wraz z uzdatnianiem,
- odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych,
- gospodarka odpadami stałymi,
- zaopatrzenie w energię,
- drogi gminne i powiatowe na obszarach wiejskich,
- infrastruktura telekomunikacyjna.

4. Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich:

- zapewnienie źródeł dodatkowego, trwałego dochodu w gospodarstwach rolnych,
- tworzenie miejsc pracy dla obszarów wiejskich,
- zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich

- marketing i promocja różnicowania działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.

5. Projekty pilotażowe:

- program rolnośrodowiskowy: *zachowanie różnorodności biologicznej i krajobrazu rolnictwo ekologiczne*, (dolina Warty, rozległe doliny rzek Narwi i Biebrzy, region warmińsko-mazurski, region podkarpacki),
- zalesienia (województwa świętokrzyskie i podlaskie)

6. Szkolenia zawodowe:

- szkolenia horyzontalne,
- szkolenia lokalne i regionalne.

7. Pomoc techniczna:

- działania zwiększające efektywność wdrażania, monitorowania i kontroli programu SAPARD.

Program Operacyjny określa ogólne warunki udzielania pomocy w poszczególnych działaniach oraz ogólne ramy wdrażania programu. Pomoc z programu SAPARD udzielana będzie w formie dotacji wypłacanych po zakończeniu inwestycji zakwalifikowanych do współfinansowania. Wkład ze strony wspólnoty może stanowić do 75% całkowitej kwoty zakwalifikowanych wydatków publicznych przy czym dla inwestycji generujących przychody, pomoc publiczna może wynieść do 50% kosztów kwalifikowanych inwestycji (tj kosztów określonych jako uprawnione do współfinansowania) Program Operacyjny określa maksymalny i w określonych przypadkach minimalny poziom dotacji dla poszczególnych schematów.

Do pełnienia funkcji agencji płatniczej i głównej instytucji wdrożeniowej dla programu SAPARD, zgodnie z decyzją Prezesa Rady Ministrów, została wyznaczona Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Przygotowując się do pełnienia powierzonych jej funkcji ARiMR utworzyła we wszystkich miastach wojewódzkich oddziały regionalne oraz opracowuje procedury wdrożeniowe, które będą podlegały auditowi zewnętrznemu.

Zatwierdzony przez Komisję Europejską Program Operacyjny SAPARD dla Polski opublikowany jest na stronach internetowych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi: www.minrol.gov.pl oraz na stronach Centrum Informacji Europejskiej: www.cie.gov.pl/fundusze.

Głównym koordynatorem programu SAPARD jest:

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Departament Pomocy Przedakcesyjnej i Funduszy Strukturalnych
tel. (0-22) 623 25 55; fax (0-22) 623 20 51
e`mail pfs@minrol.gov.pl

Kluczowe znaczenie dla Unii Europejskiej w tworzeniu programów operacyjnych dla tych programów będą miały regionalne i lokalne programy ekorozwoju (strategie, plany, polityki ekorozwoju) przedstawiające spójne i długofalowe koncepcje działań na rzecz zrównoważonego rozwoju.

ŹRÓDŁA POZYSKANIA ŚRODKÓW POMOCOWYCH DLA POLSKI

P
H
A
R
E

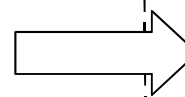
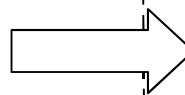
**ŚRODKI
POMOCOWE**

ISPA

SAPARD

P
H
A
R
E

**FUNDUSZE
PRZEDAKCESYJNE
I PHARE**

Fundusz Spójności

Fundusz Rolny

Fundusz Regionalny

Fundusz Socjalny

**FUNDUSZE
STRUKTURALNE**

6.4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI REALIZOWANYCH W RAMACH STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Lista adresowa:

Academy for Educational Development Democracy Projekt Sieci Demokratycznej

Adres:	al. Róż 10 m. 9	Tel	22 6218387
	00 556 Warszawa	Fax	
	Polska	E-mail	

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Adres:	al. Jana Pawła II 70	Tel	22 8602900
	Warszawa	Fax	22 8602980
	Polska	E-mail	arimr@promail.pl

Agencja Rozwoju Komunalnego

Adres:	al. Ujazdowskie 19	Tel	22 6282890
	00-557 Warszawa	Fax	22 6225495
	Polska	E-mail	

Agencja Rozwoju Komunalnego w Krakowie

Adres:	pl. Wszystkich Świętych 11/25	Tel	12 6161391
	31-004 Kraków	Fax	12 4223957
	Polska	E-mail	arkrakow@kr.onet.pl

Agencja Rozwoju Komunalnego w Warszawie

Adres:	Nowy Świat 42	Tel	22 8283895
	00-363	Fax	22 6225495
	Polska	E-mail	mda@ark.com.pl

Agricultural Cooperative Development International (ACDI)

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Adres:	ul. Jasna 26 p. 301	Tel	22 263913
	00-054 Warszawa	Fax	22 265142
	Polska	E-mail	

--

Agrobusiness Training - Cohran Fellowship Program

Adres:	Al. Ujazdowskie 29/31 U.S.	Tel	22 6283041
	Embassy		
	00-540 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	

--

Amerykańska Agencja Handlu i Rozwoju

Adres:	Al. Jerozolimskie	Tel	22 6254374
	00-803 Warszawa	Fax	22 6216327
	Polska	E-mail	

--

Amerykańska Agencja Rozwoju Międzynarodowego (USAID)

Adres:	Al. Jerozolimskie 56 c	Tel	22 6302480
	00-803 Warszawa	Fax	22 6287486
	Polska	E-mail	

--

Amerykańsko-Polska Wspólna Komisja ds. Pomocy Humanitarnej

Adres:	al. Szucha 9	Tel	22 6212529
	00-580 Warszawa	Fax	22 6212529
	Polska	E-mail	

--

Andrew W. Mellon Foundation

Adres:	140 East 62nd Street	Tel	
	NY New York	Fax	
	USA	E-mail	

--

Association Generale des Intervenants Retraits Action de Benevoles pour la

Adres:	ul. Senatorska 38	Tel	22 266271
	00-095 Warszawa	Fax	22 6359056
	Polska	E-mail	

--

--

BORDO Centrum Informacji dla Organizacji Pozarządowych

Adres:	ul. Żurawia 6/2	Tel	22 6250956
	00-549 Warszawa	Fax	22 6250956
	Polska	E-mail	

--

British Executive Service Overseas

Adres:	ul. Francuska 4	Tel	22 6177935
	03-906 Warszawa	Fax	22 6177935
	Polska	E-mail	

--

Brytyjski Fundusz Know How Program Wspierania Samorządów Lokalnych (LGAP)

Adres:	ul. Żurawia 4a	Tel	22 6935364
	Warszawa	Fax	22 6935365
	Polska	E-mail	

--

Brytyjski Fundusz Know How Ambasada Brytyjska

Adres:	al. Róż 1	Tel	22 6281001
	00-556 Warszawa	Fax	22 6217167
	Polska	E-mail	

--

Canadian Executive Service Organization

Adres:	ul. Wspólna 41/81	Tel	22 6293105
	00-519 Warszawa	Fax	22 6293105
	Polska	E-mail	

--

CARE Small Business Association (CAREBAC)

Adres:	ul. Marszałkiwska 140	Tel	22 8277083
	00-061 Warszawa	Fax	22 8277083
	Polska	E-mail	

--

Center for International Private Enterprise (CIPE)

Adres:	ul. Świętokrzyska 36 p.6	Tel	22 6209567
--------	--------------------------	-----	------------

--

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

	00-116 Warszawa	Fax	22 6225525
	Polska	E-mail	

--

Centrum Animacji Kultury

Adres:	ul. Krakowskie Przedmieście 21/23	Tel	22 262117
	00-071 Warszawa	Fax	22 260662
	Polska	E-mail	

--

Citizens Democracy Corps Inc.

Adres:	ul. Koszykowa 60/62 m.10	Tel	22 6294294
	00-667 Warszawa	Fax	22 6257085
	Polska	E-mail	

--

EURO INFO Centrum Korespondencyjne

Adres:	ul. Żurawia 6/12	Tel	22 6251319
	00-503 Warszawa	Fax	22 6251290
	Polska	E-mail	

--

Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Couterpart Fund

Adres:	Al. Reymonta 12 A	Tel	22 6637501
	00-842 Warszawa	Fax	22 6631729
	Polska	E-mail	

--

Ford Foundation

Adres:	320 East 43 Stret	Tel	
	NY New York	Fax	
	USA	E-mail	

--

Francusko-Polska Fundacja Ekologiczna

Adres:	ul Dubois 9	Tel	22 6358856
	00-182 Warszawa	Fax	22 6351025
	Polska	E-mail	

--

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Free Enterprise Transition Center(FETC)			
Adres:	ul. Straszewskiego 25/6	Tel	12 226012
	31-113 Kraków	Fax	12 226012
	Polska	E-mail	

Fundacja dla Polski			
Adres:	ul. Flory 9	Tel	22 622655
	00-503 Warszawa	Fax	22 622655
	Polska	E-mail	bordo@cofund.org.pl

Fundacja Edukacji Ekonomicznej			
Adres:	ul. Bagatela 14	Tel	22 6290092
	00-585 Warszawa	Fax	22 62114855
	Polska	E-mail	

Fundacja Efektywnego Wykorzystania Energii			
Adres:	ul. Wierzbowa 11	Tel	32 2035114
	40-169 Katowice	Fax	32 2035114
	Polska	E-mail	fewekat@silesia.top.pl
Adres:	ul. Floriańska 55	Tel	12 4213989
	31-019 Kraków	Fax	12 4213070
	Polska	E-mail	fewekrak@krakus.top.pl
Adres:	ul Brodzińskiego 21	Tel	22 394945392141
	01-557 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	fewewar@tarnet.pl

Fundacja Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej Counterpart Fund			
Adres:	al. Reymonta 12A	Tel	22 6398125
	01-842 Warszawa	Fax	22 6631729
	Polska	E-mail	

Fundacja France Pologne Ambasada Francji			
Adres:	ul. Piękna 1	Tel	22 6288401
	00-477 Warszawa	Fax	22 6252031
	Polska	E-mail	

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

--

Fundacja Gospodarcza NSZZ „Solidarność”

Adres:		Tel	384813
	Warszawa	Fax	384318
	Polska	E-mail	
Adres:	al. Powstańców Wielkopolskich	Tel	61 543220
	16		
	60-967 Poznań	Fax	61 543221
	Polska	E-mail	
Adres:	ul. Zygmuntowska 2a	Tel	17 39417
	35-030 Rzeszów	Fax	
	Polska	E-mail	

--

Fundacja Gospodarcza NSZZ „Solidarność” Białostocka Szkoła Biznesu

Adres:	ul. Wiejska 45e	Tel	85 21945
	15-351 Białystok	Fax	
	Polska	E-mail	

--

Fundacja Hansa Seidla

Adres:	ul. Wróbla 7	Tel	22 434670
	02-736 Warszawa	Fax	22 434670
	Polska	E-mail	

--

Fundacja EKOFUNDUSZ

Adres:	ul. Belwederska 18A	Tel	22 8400901
	00-762 Warszawa	Fax	22 8400942
	Polska	E-mail	

--

Agencja Rozwoju Komunalnego (ARK)

Adres:	ul. Nowy Świat 42	Tel	22 8253895; 8233897
	03-365 Warszawa	Fax	22 6225495
	Polska	E-mail	

--

Program Małych Dotacji GEF

Adres:	al. Niepodległości 186	Tel	22 6259245
--------	------------------------	-----	------------

--

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

	00-608 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	

--

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Adres:	ul. Konstruktorska 3	Tel	22
	02-673 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	

--

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

Adres:	Ul. Wałbrzyska 3/5	Tel.	22 6453380
	Warszawa	Fax	22 6453390
		E-mail	

--

Bank Ochrony Środowiska

Adres:	ul Przasnyska 6a	Tel	22 6335522
	01-765 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	

--

Związek Miast Polskich

Adres:	ul. Marcinkowskiego 11	Tel	61 853813
	61-827 Poznań	Fax	
	Polska	E-mail	

--

Polska Agencja Rozwoju Regionalnego

Adres:	ul. Żurawia 4a	Tel	22 6292888
	00-503 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	

--

Polska Fundacja Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw

Adres:	al. Jerozolimskie 125/127	Tel	22 6997944
	02-017 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	

--

Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (Bank Światowy)

--

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Adres:	ul. Stawki 2	Tel	22 6350553
	00-193 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	

--

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju

Adres:	al. Jerozolimskie 65/79	Tel	22 630-72-75
	00-697 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	

--

Biuro Programu Socrates

Adres:	al. Szucha 25	Tel	22 6280461; 6297241
	00-918 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	

--

Biuro Koordynacji i Kształcenia Kadr Fundusz Współpracy

Adres:	ul. Koszykowa 79	Tel	22 6252861; 6252936
	02-088 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	

--

Narodowa Agencja Programu Młodzież dla Europy

Adres:	al. Szucha 25	Tel	22 6283706
	00-918 Warszawa	Fax	22 6223708
	Polska	E-mail	yfe@kalliope.man.waw.pl

--

Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA)

Adres:	ul. Wspólna 30	Tel	22 6232213
	Warszawa	Fax	22 6289387
	Polska	E-mail	

--

Fundusz Współpracy (Cooperation Fund)

Adres:	ul. Nowy Świat 6/22 pok.292a	Tel	22 6617271; 6617379
	00-400 Warszawa	Fax	22 6617271
	Polska	E-mail	

--

Fundacja na Rzecz Rozwoju Wsi Polskiej „Polska Wieś 2000” im. Macieja Rataja

Adres:	al. Reymonta 12A	Tel	22 6630986
	01-842 Warszawa	Fax	22
	Polska	E-mail	

--

Umbrella Project

Adres:	al. Niepodległości 186	Tel	22 6283624
	00-926 Warszawa	Fax	22 6299566
	Polska	E-mail	

--

Narodowa Agencja Programu „Młodzież” Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Adres:	al. Szucha 25	Tel	22 6223706
	00-919 Warszawa	Fax	22 6223708
	Polska	E-mail	

--

Programy Przedakcesyjne Unii Europejskiej:

PHARE	ISPA	SAPARD	
--------------	-------------	---------------	--

Kontakt: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego; Wydział Rolnictwa, Modernizacji Terenów Wiejskich i Ochrony Środowiska

--

Etoh- Fundacja Rozwoju Profilaktyki, Edukacji i Terapii Problemów Alkoholowych

--

Fundacja Rozwoju Kultury Fizycznej - Warszawa

--

Fundacja Sportu i Turystyki „Warta” - Warszawa

--

Krajowy Fundusz Mieszkaniowy - Warszawa

--

Europejski Bank Mieszkaniowy - Warszawa

--

Europejski Bank Inwestycyjny - Warszawa

--

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Inwestycje leasingowe

--

Fundusze inwestycyjne

--

12. WNIOSKI I INFORMACJE DODATKOWE

PODSUMOWANIE

Operacjonalizacja celów rozwoju gminy dokonuje się poprzez:

- programy realizacji poszczególnych zadań
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
- wieloletni plan inwestycyjny (WPI) - kroczący plan 4 - 5 letni
- prognozę dochodów i wydatków budżetu gminy - krocząca prognoza 4 - 5 letnia
- roczne plany realizacyjne

Wszystkie w/w narzędzia stanowią z kolei podstawę do corocznego opracowania budżetu gminy i zadań realizacyjnych z rocznymi budżetami. Innymi słowy, ustalenia strategii zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Góra Kalwaria, a zwłaszcza koszty realizacji przyjętych celów i zadań znajdują swój wymierny wyraz finansowy w corocznym budżecie gminy (niezbędne środki finansowe, które należy przeznaczyć na ich realizację).

Z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju gminy celowym wydaje się intensywna promocja Góry Kalwarii poprzez stworzenie strategii promocji gminy i wpisanie się w układ promocyjny sąsiednich gmin, powiatu i regionu.

Aby zwiększyć sprzedaż płodów rolnych, konieczne jest opracowanie planu marketingowego produktów rolniczych i sadowniczych, zarówno z terenu gminy jak i w powiązaniu sąsiednimi gminami, powiatem i regionem.

W celu zwiększenia ilości inwestycji i napływu kapitału do gminy należy wprowadzić ułatwienie dla inwestorów przy nabywaniu istniejących obiektów lub gruntów pod budowę nowych. Dużym krokiem naprzód było by przygotowanie z myślą o przyszłych inwestorach, terenów uzbrojonych i uporządkowanie stosunków prawnowłasnościowych tych terenów.

W sferze infrastruktury technicznej najbardziej dynamiczny rozwój potrzebny jest w zakresie rozbudowy i poprawy infrastruktury drogowej i parkingowej, tak w mieście jak i w sołectwach.

Szczególnej troski gminy wymaga rozbudowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej.

Różnicowanie działalności na terenach wiejskich gminy wymaga powstania nowych przedsiębiorstw okołorolniczych w różnych branżach np. gospodarstwa agroturystyczne, przetwórstwo żywności ekologicznej.

W układzie ponadlokalnym priorytetem jest udział w budowie nowoczesnego zakładu utylizacji odpadów, rozbudowie układu komunikacyjnego, budowie sieci tras rowerowych, organizacji, promocyjnych imprez oraz stworzeniu regionalnego kalendarza imprez kulturalnych.

W związku z sytuacją kryzysową w kraju, a w wyniku tego również w gminie, nie jest możliwe jednoczesne i szybkie zrealizowanie wszystkich zaproponowanych w planie realizacyjnym zadań, inwestycji. Dlatego konieczna jest coroczna korekta realizowanych przedsięwzięć i rozłożenie ich w czasie oraz uwzględnienie w planowaniu rocznym czynników zewnętrznych, wynikających ze zmiany sytuacji polityczno-gospodarczej w kraju, europie i na świecie.

Z propozycji zawartej w planie realizacyjnym należy wybrać zadania i przedsięwzięcia priorytetowe z uwzględnieniem sytuacji społeczno-gospodarczej w kraju oraz stanu finansów gminy (roczne i wieloletnie plany inwestycyjne). Aby wybrać priorytety, trzeba przeprowadzić precyzyjną analizę ekonomiczną przedsięwzięć (studium wykonalności projektów, analizę kosztów i korzyści itp.), a także dokonać przeglądu propozycji benchmarkingowych (dobrych praktyk) w audicie zrównoważonego rozwoju gminy. Taki audit, oprócz zwiększenia dostępu do informacji zmniejszy koszty funkcjonowania gminy, poprzez usprawnienie zarządzania oraz zwiększy szanse gminy w pozyskaniu środków ze źródeł zewnętrznych (rekomendacje do funduszy).

Instrumenty z zakresu organizacji, zarządzania i marketingu mają szczególne znaczenie dla realizacji programów ekorozwoju. Instrumenty z zakresu organizacji, zarządzania i marketingu stanowią bardzo obszerną i ciągle rozbudowywaną grupę narzędzi realizacyjnych. Na szczególną uwagę zasługują:

- ✧ nowe, ściśle powiązane z programem, metody budowania i realizacji budżetu, a zwłaszcza **budowy budżetu zadaniowego**,
- ✧ **system zarządzania jakością** jako element systemu zarządzania państwem, regionem, powiatem, gminą, ogólniej jako element zarządzania sferą usług publicznych,
- ✧ systemowe podejście do budowy **marketingu gminnego**.

Budżety zadaniowe

Jest to nowa filozofia tworzenia budżetu gminy, powiatu, czy regionu odchodząca od administrowania finansami na rzecz efektywnego i ściśle powiązanego z dokumentami strategicznymi zarządzania finansami. Dzięki temu budżet może spełniać trzy podstawowe funkcje:

1. zarządzania,
2. realizacji programu ekorozwoju i polityki finansowej,
3. komunikacji ze społecznością lokalną i regionalną.

Zarządzanie jakością realizacji programu ekorozwoju

Takie zarządzanie wymaga istotnych zmian w mentalności sprawujących władzę publiczną. Zastosowanie tak powszechnych w przedsiębiorstwach systemów zarządzania jakością, jako instrumentu realizacji programu ekorozwoju, są ważnym wyzwaniem dla władzy publicznej wszystkich szczebli.

Istnieją bardzo zachęcające doświadczenia krajów zachodnich oraz doświadczenia polskie we wprowadzaniu do sfery usług publicznych standardów jakościowych, a zwłaszcza procedur przewidzianych w normach ISO grupy 9000 .

Przeniesienie ich do polskich gmin, powiatów i regionów byłoby w pełni zgodne z założeniami reformy ustrojowej wprowadzającej decentralizację zarządzania środkami publicznymi i zakładającej istotną poprawę jakości funkcjonowania usług publicznych, zwłaszcza dla społeczności lokalnych.

6.5. PROPOZYCJE DZIAŁAŃ PROMOCYJNYCH

Rola instrumentów marketingowych

Rola tych instrumentów jest istotna, lecz niestety nadal niedoceniana w gminach. . Dotyczy to zwłaszcza promocji. Nie załatwia ona wszystkiego, ale bez niej wiele działań lub zadań związanych z realizacją programu ekorozwoju przynosi znaczne mniejsze efekty.

Promocja jest antyproduktywna, jeśli u jej podstaw nie leży strategia zrównoważonego rozwoju, ale też na odwrót - strategia, której nie towarzyszy promocja, jest zdana na własne siły, ponieważ jest w pewnym sensie „niema”.

Grupa instrumentów oddziaływania społecznego

Tworzą je te wszystkie instrumenty, które z jednej strony kształtują świadomość proekologiczną („ekorozwojową”) jednostek i grup społecznych (np. edukacja), a z drugiej są przejawem tej świadomości (instrument umożliwiający korzystanie z prawa do informacji o środowisku). Wszystkie razem wzięte powinny służyć uspołecznianiu

realizacji programu ekorozwoju. Wśród podstawowych instrumentów tej grupy należy przede wszystkim wymienić:

- ✧ edukację i promocję ekologiczną,
 - ✧ negocjacje, umowy i porozumienia,
 - ✧ formy nacisku bezpośredniego i oddolne inicjatywy społeczne,
 - ✧ instrumenty lobbistyczne, narzędzia usługowe,
- instrumenty działań komplementarnych.

Propozycje działań promocyjnych w gminie Góra Kalwaria:

- Opracowanie strategii promocji
- Przygotowanie profesjonalnych promocyjnych ofert inwestycyjnych,
- zorganizowanie współpracy różnych instytucji na rzecz rozwoju rynku pracy;
- aktywizacja lokalnego potencjału gospodarczego,
- opracowanie programu integracji środowiska biznesowego,
- stworzenie formalnej struktury reprezentacji środowisk biznesowych w gminie
- Koordynacja i współudział w tworzeniu rocznego kalendarza imprez kulturalno-sportowych
- Opracowanie regulaminu i zasad przyznawania corocznych nagród za najlepsze osiągnięcia kulturalne, sportowe i gospodarcze (np. „Złote jabłko” w różnych kategoriach),
- Opracowanie zasad finansowego udziału gminy w przedsięwzięciach organizowanych przez stowarzyszenia, fundacje i inne organizacje pozarządowe (Program współpracy organizacji pozarządowych z samorządem),
- Zabezpieczenie w budżecie gminy większych środków na cele promocyjne,
- Udział gminy w Stowarzyszeniach i Związkach Gminnych,
- Podjęcie współpracy gminy Góra Kalwaria z gminami partnerskimi z Europy Wschodniej i Zachodniej,
- Miasto czytelne – tablice informacyjne, mapy, plany, informacje kierunkowe, odległościowe i inne,
- Czytelny Urząd:

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria

- opracowanie informatorów – co, jak i gdzie można załatwić w urzędzie,
- weryfikacja i ujednoczenie wewnętrznego oznakowania urzędu,
- opracowanie i wdrożenie wewnętrznego systemu przekazywania informacji o charakterze lokalnym i ponadlokalnym.